Vide R.N.I. No. Pun-Pun 2002/8323 ASR/0001/2021/23

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸਚੀ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤਿ ਸਚੀ ਸਾਲਾਹ ॥ ਸਚੀ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ॥

ਭੇਟਾ: 25/-

ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ

ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ

ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

D.O.P. 15 May 2022
ਅੰਕ: 145

ਧੰਨ ਧੰਨ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ
400 ਸਾਲਾ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਚਾਦਰ
ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ

ਲਿਖਣ ਭਗਤੀ ਦਾ
ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਗਮ

ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਟਰੱਸਟ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਰੋਡ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ
ਮਿਤੀ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ 2022 ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

400 ਵੱਡੇ ਇਨਾਮ

ਇਸ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ 15068 ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਲਿਆ ਭਾਗ ਅਤੇ 400 ਵੱਡੇ ਇਨਾਮਾਂ ਦਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਡਰਾਅ।

1 ਐਕਟਿਵਾ

9 ਹਰਮੋਨੀਅਮ

9 LED

372 ਸਾਈਕਲ

9 TAB

ਲਿਖਣ ਭਗਤੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਗਮ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਟਰੱਸਟ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ **ਲਿਖਣ ਭਗਤੀ ਸਮਾਗਮ** ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ 15068 ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਕਾਪੀਆਂ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਇਨਾਮ ਤੇ ਕੂਪਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲਿਖਣ ਭਗਤੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਗਮ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ 2022 ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਅਰਦਾਸੀਏ), ਮਾਤਾ ਵਿਪਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਰਮਨ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਨਾਨਕਸਰ ਠਾਠ, ਪਿੰਡ ਚੱਬੇ ਵਾਲੇ), ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਲਿਟਲ ਵੀਰ ਜੀ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ 400 ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਕੂਪਨਾਂ ਦਾ ਡਰਾਅ ਕੱਢ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਤੱਕ ਹਰ ਸਰੀਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਵੇ।

1. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 2. ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਇਨਾਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਐਕਟਿਵਾ ਦਾ ਕੂਪਨ ਕੱਢਦੇ ਹੋਏ, 3-4. ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਰਦਾਸੀਏ, 5. ਮਾਤਾ ਵਿਪਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਜੀ (ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ), 6. ਬੀਬੀ ਜਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਘਰੋਂ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ (ਪੰਮਾ ਭੈਣ ਜੀ), 7. ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਟਲ, ਭਾਈ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੋਗਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਕੂਪਨ ਕੱਢਦੇ ਹੋਏ, 8. ਬਾਬਾ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਲ ਫੁਲਵਾੜੀ ਦੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਣ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, 9. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਹਤ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਹੋਏ ਨਾਲ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਸਮੂੰਹ ਜੱਥੇ।

Asr. G.P.O.No. PB0001/ 2021-23

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ।।

ਅੰਕ-145ਵਾਂ (2022)

ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ

ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ

ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

E-mail : sifitsalah@yahoo.com
Website : www.bibikaulanjibhalaikendertrust.org

ਸਰਪ੍ਰਸਤ
ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ
ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲਿਟਲ

ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ
ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਡੀ ਸੀ)

ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ
ਭਾਈ ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪਟਿਆਲਾ)
ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ (ਪੰਮਾ ਭੈਣ ਜੀ), ਭਾਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਸ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਸਿਵਲ ਲਾਈਨ ਵਾਲੇ), ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਐਡਵੋਕੇਟ
ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ

ਸਲਾਹਕਾਰ
ਸ. ਟਹਿਲਇੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗ
ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ
ਸ. ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦਿੱਲੀ

ਕੰਪਿਊਟਰ: ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦਫਤਰ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ
ਗੁਰਮਤਿ ਸਤਿਸੰਗ ਸਭਾ
ਧੰਨ ਧੰਨ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ (ਰਜਿ.)
ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਨਾਮ :- ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ
ਖਾਤਾ ਨੰ. 55031111026 ਬੈਂਕ :- ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ
IFSC ਕੋਡ ਨੰ. SBIN0050245
ਬ੍ਰਾਂਚ :- ਚਾਟੀਵਿੰਡ ਚੌਂਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਚੰਦਾ

ਦੇਸ਼		ਵਿਦੇਸ਼	
ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ	150 ਰු.	ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ	1200 ਰු.
2 ਸਾਲ ਲਈ	300 ਰු.	2 ਸਾਲ ਲਈ	2400 ਰු.
5 ਸਾਲ ਲਈ	600 ਰු.	5 ਸਾਲ ਲਈ	4800 ਰු.
ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ	2400 ਰු.	ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ	19200 ਰු.

ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪਤਾ

ਦਫਤਰ: ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ, ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ (ਟਰੱਸਟ)
ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਰੋਡ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-143006 ਫੋਨ : 98765-25850

ਤਤਕਰਾ

ਸੰਪਾਦਕੀ 4
ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਗੁਰਮੁੱਖ ਪਿਆਰੇ-
ਧੰਨ ਧੰਨ ਭਾਈ ਸੁਥਰਾ ਸ਼ਾਹ ਜੀ 5
ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ 14
ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ
ਵੀਹਵਾਂ ਭਾਗ- ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ 18
ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥ 28
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ 30
ਰਸਾਲਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ 32
ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰੀਏ! 33
ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ 35
400 ਸਾਲ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਾਲ 36
ਅਨਮੋਲ ਬਚਨ 38
ਜੀਵਨ ਇਲਾਹੀ ਜੋਤ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ 39
अमृत की महानता 41
भाई लहणा जी से गुरु अंगद देव जी 47
जिंदगी की बारीकियाँ 51
I Am a Sacrifice unto Satguru 54
Which are the Ten Sins? 58

ਨੋਟ : ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਲੇਖ ਤੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਨ, ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਗੁਰੂ ਕੀ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਇੱਕ ਐਸਾ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਧੂੜ ਮਸਤਕ ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਅਭਿਲਾਖਾ ਹਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਜਾਈਏ ਤੇ ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਬੜਾ ਸੁੰਦਰ ਬੋਰਡ ਨਜ਼ਰੀਂ ਆਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਬਾਗ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਸਾਹਿਬ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬੜੇ ਸਧਾਰਨ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਧਾਰਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਪਿੱਛੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕੇਵਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਰਤ ਕਰੋ ਸਗੋਂ ਆਪ ਕਮਾ ਕੇ ਵੀ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਤਿੰਨ ਪਾਵਨ ਅਸੂਲ ਹਨ, ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ ਤੇ ਵੰਡ ਛਕੋ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਨੰਬਰ ਇੱਕ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਿਰਮੌਰ ਦਰਸਾਉਂਦਿਆਂ, ਇਸ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਤੇ ਸੌਖਾ ਸਾਧਨ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਦਰਸਾਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਜਗਿਆਸੂ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਮ ਜਪ ਲਵੇ ਪਰ ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਤ ਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਖੋਟ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਹੋਇਆ ਫਲੀਭੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਇਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰੇ। ਜੇ ਉਹ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੁਕਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਤੇ ਇਹੀ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਕਲਾਸ ਹੈ।

ਵੇਖੋ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ, ਕਲਯੁੱਗ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਹੱਲ ਵਾਹਿਆ। ਜੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਜਾਓ ਤੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਖੇਤ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਹੱਲ ਵਾਹਿਆ, ਜਾ ਕੇ ਮਨ ਕਿੰਨਾ ਭਿੱਜਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਵਨ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਚਰਨ ਪਏ, ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਸ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਮਸਤਕ ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਚਿੱਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਖੇਤ ਵੀ ਖੇਤੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰ, ਕਿੰਨਾ ਵੈਰਾਗ, ਕਿੰਨੀ ਖਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ: ਖੇਤੀ ਸਾਹਿਬ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਸਫਲਾ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਲਗਾਈਏ ਤੇ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਣ ਕਰੀਏ ਕਿ ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਦਸਵੰਧ ਕੱਢਦਿਆਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਭੈਅ ਵਿੱਚ ਕਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

—ਸੰਪਾਦਕ

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਗੁਰਮੁੱਖ ਪਿਆਰੇ- ਧੰਨ ਧੰਨ ਭਾਈ ਸੁਥਰਾ ਸ਼ਾਹ ਜੀ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ
ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਦਾ ਉਤਾਰਾ

ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਭਾਈ ਸੁਥਰਾ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

—ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪਟਿਆਲਾ)

ਪਉੜੀ ॥
ਸਸਾ ਸਰਨਿ ਪਰੇ ਅਬ ਹਾਰੇ ॥
ਸਾਸਤ੍ਰ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ਪੂਕਾਰੇ ॥
ਸੋਧਤ ਸੋਧਤ ਸੋਧਿ ਬੀਚਾਰਾ ॥
ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ ਨਹੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਹਮ ਭੂਲਨਹਾਰੇ ॥
ਤੁਮ ਸਮਰਥ ਅਗਨਤ ਅਪਾਰੇ ॥
ਸਰਨਿ ਪਰੇ ਕੀ ਰਾਖੁ ਦਇਆਲਾ ॥
ਨਾਨਕ ਤੁਮਰੇ ਬਾਲ ਗੁਪਾਲਾ ॥੪੮॥

(ਅੰਗ ੨੬੦)

ਇੱਕ ਪੰਕਤੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅਰਸ਼ੇ ਦੇ ਦਾਤੇ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਹਨ।

ਸਰਨਿ ਪਰੇ ਕੀ ਰਾਖੁ ਦਇਆਲਾ ॥

(ਅੰਗ ੨੬੦)

ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪੈ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਜਾਣ ਦੀ। ਸਭ ਫੈਸਲੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਪਿਆਰ ਕਰੋ। ਜਿਵੇਂ ਕਈ ਬੱਚੇ ਵੱਡੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਅਪਲਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਾਲ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਸੀਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਲੈ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਸਰਨਿ ਪਰੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਬੱਸ ਹੁਣ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਤੇਰੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਇਹ ਫਾਈਲ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਆ ਗਿਆ, ਰਾਖੁ। ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਸ਼ਰਨ ਪੈ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਰਾਖੁ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬੇਨਤੀ ਆ ਗਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਡਿੱਗਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆ ਗਈ। ਰਾਖੁ ਆ ਗਈ, ਬੇਨਤੀ। ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰੱਖ ਲੈ। ਦੋ ਵਜੇ ਵੀ ਵਿਹਲਾ ਹੋਵਾਂ ਪਰ ਮੇਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਨਾ ਟੁੱਟੇ, ਇਹ ਰੱਖ ਲੈ। ਰੁਝੇਵੇਂ ਵਿੱਚ ਬਾਰ੍ਹਾਂ-ਇੱਕ ਵੀ ਵੱਜ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਰੱਖ ਲੈ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਨੀਂਦਰ ਭਾਵੇਂ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਸੌਂ ਕੇ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮੇਰੀ ਨੀਂਦ ਇੱਕ ਘੰਟੇ-ਦੋ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੇਈਂ ਤਾਂ ਜੋ ਮੇਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਕਦੀ ਟੁੱਟੇ ਹੀ ਨਾ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰੱਖ ਲੈ।

ਮੁੱਖ ਮੋੜ ਦੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਆਸਾਂ ਤੋਂ।

ਇਹ ਰੱਖ। ਸਰਨਿ ਪਰੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ

ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰੱਖ ਲੈ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਬਣਾ ਦਿਓ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਦੀ ਵੀ ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਕੋਈ ਰੰਗ ਤਮਾਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਚੈਨਲ ਨਾ ਚੱਲੇ, ਸਿਰਫ ਧਾਰਮਿਕ ਚੈਨਲ ਹੀ ਚੱਲਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਇਹ ਰੱਖੋ। ਹਰ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਇੰਝ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ। ਇਹ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਖੁ।

ਮੁੱਖ ਮੋੜ ਦੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਆਸਾਂ ਤੋਂ।

ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਨਿ ਪਰੇ ਭਾਵ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਫਿਰ ਰਾਖੁ, ਹੁਣ ਬੇਨਤੀ। ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਹਿ ਦੇਈਂ ਦਇਆਲਾ। ਦਇਆਲਾ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲੱਗੇਂਗਾ, ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ ਦੇ ਕਰਮ ਅੱਗੇ ਨਾ ਰੱਖੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚਾਈਆਂ ਹਨ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦਇਆਲਤਾ ਨਾ ਅੱਗੇ ਰੱਖਦੇ ਤੇ ਸੱਜਣ ਠੱਗ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਰ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦਇਆਲਤਾ ਅੱਗੇ ਨਾ ਰੱਖਦੇ ਤਾਂ ਕੌਡਾ ਰਾਖਸ਼ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਰ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦਇਆਲਤਾ ਅੱਗੇ ਨਾ ਰੱਖਦੇ ਤਾਂ ਭੂਮੀਆ ਚੋਰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਰ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦਇਆਲਤਾ ਅੱਗੇ ਨਾ ਰੱਖਦੇ ਤਾਂ ਦੀਪਾਲਪੁਰ ਦਾ ਕੋਹੜੀ ਕਦੀ ਤਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਮਾਈ ਨੇ ਨਹੀਂ ਤਾਰਿਆ। ਹੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਦਇਆਲਤਾ ਨੇ ਤਾਰਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਦਇਆਲਤਾ ਅੱਗੇ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਰ ਸਕਦੇ। ਵੇਖੋ ਇੱਕ ਪੰਕਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਛੁਪੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਬਣਾ ਕੇ, ਇਸ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ। ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪ ਪਤਾ ਹੈ, ਕਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਰੱਖ ਲਓ, ਮੈਨੂੰ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਚਾਲ ਵਿੱਚ ਰਹਾਂ :

ਸਰਨਿ ਪਰੇ ਕੀ ਰਾਖੁ ਦਇਆਲਾ ॥
ਨਾਨਕ ਤੁਮਰੇ ਬਾਲ ਗੁਪਾਲਾ ॥੪੮॥

(ਅੰਗ ੨੬੦)

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਬਾਲ ਹਾਂ। ਆਪ ਜੀ ਮੇਰੇ ਗੋਪਾਲ ਹੋ। ਰੱਖ ਲਓ।

ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ ਧਰਮੁ ਨ ਕਮਾਇਆ ॥
ਸੇਵਾ ਸਾਧ ਨ ਜਾਨਿਆ ਹਰਿ ਰਾਇਆ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਮ ਨੀਚ ਕਰੰਮਾ ॥
ਸਰਣਿ ਪਰੇ ਕੀ ਰਾਖਹੁ ਸਰਮਾ ॥੨॥੪॥

(ਅੰਗ ੧੨)

ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ਤੇ ਇੰਨਾ ਕਲਯੁੱਗ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਫਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਜਪ ਤਪ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਮਾਉਣਾ ਸੀ, ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ ਧਰਮ, ਪਰ ਨਹੀਂ ਕਮਾਇਆ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਕਮਾਇਆ, ਫਿਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਮਾਇਆ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਧੰਨ ਕਹਿ ਲੈਂਦਾ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਤਾਂ ਨਾ ਕਰਦਾ ਪਰ ਨਿੰਦਿਆ ਦੀ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਕਾਰਨ ਨਾਮ ਕਮਾਈ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਸੇਵਾ ਸਾਧ, ਉਹ ਸਾਧੂ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਨਿਆ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਹਰੀ ਰਾਇਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਮਾਇਆ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਮਾਇਆ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਧੰਨ ਕਹਿ ਲੈਂਦਾ, ਪਰ ਕਲਯੁੱਗ ਦੀ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ। ਹੁਣ ਕਿਹੜੀ ਆਸ ਰਹਿ ਗਈ?

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਮ ਨੀਚ ਕਰੰਮਾ ॥
ਸਰਣਿ ਪਰੇ ਕੀ ਰਾਖਹੁ ਸਰਮਾ ॥੨॥੪॥

(ਅੰਗ ੧੨)

ਮੋਹਿ ਗਰੀਬ ਕਉ ਲੇਹੁ ਰਲਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਆਇ ਪਏ ਸਰਣਾਇ ॥੪॥੩੮॥੮੯॥

(ਅੰਗ ੩੯੩)

ਹੁਣ ਇੱਥੇ 'ਪਏ' ਲਫਜ਼ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਇੱਥੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ, ਸਭ ਦੀ ਹੀ ਲਾਜ ਰੱਖਣੀ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਵਿਰਲਾ ਆਇਆ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲੁ ਪਾਇ ਆਪੁ ਗਵਾਇਆ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਖੀ ਸਬਦਿ ਸਿਖਿ ਸੁਣਾਇਆ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬਦ ਵੀਚਾਰਿ ਸਚੁ ਕਮਾਇਆ ।
ਸਚੁ ਰਿਦੈ ਮੁਹਿ ਸਚੁ ਸਚਿ ਸੁਹਾਇਆ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਨਮੁ ਸਵਾਰਿ ਜਗਤੁ ਤਰਾਇਆ ॥੧੨॥

(ਵਾਰ ੧੯, ਪਉੜੀ ੧੨)

ਅਟੱਲ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਅਟੱਲ ਦਾਤਾ, ਅਟੱਲ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਹੀ ਆਪਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੁਗੋ ਜੁੱਗ ਅਟੱਲ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਹੈ ਪਰ ਬਰਸੀ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਜੁ ਅਬਿਚਲੁ ਅਟਲੁ
ਆਦਿ ਪੁਰਖਿ ਫੁਰਮਾਇਓ ॥੭॥

(ਅੰਗ ੧੩੯੦)

ਸਾਰੇ ਹੀ ਚੰਗੇ ਹਨ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਜੁੱਗੋ ਜੁੱਗ ਅਟੱਲ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ। ਉਸ ਅਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਗਜ ਕੇ ਆਖੋ ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਗੁਰਮੁੱਖ ਪਿਆਰੇ :

ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ ਰੂਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਗੁਰਮੁੱਖ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਕਰਨ ਵਿੱਚ :

ਧੰਨ ਧੰਨ ਭਾਈ ਸੁਥਰਾ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਜਿਹਾ ਢੰਗ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੁਥਰੇ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਸੁਥਰਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਾਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਸੁਥਰਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੂਰਮੇ ਸਿੱਖ, ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖ, ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸਿੱਖ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਸੁਥਰਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਹੀ ਢੰਗ ਸੀ।

ਤਵਾਰੀਖ ਖਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਸੁਥਰਾ ਜੀ ਉਹ ਸਿੱਖ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਗੋਦ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਸੁਥਰਾ ਜੀ ਉਹ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ, ਭਾਈ ਸੁਥਰਾ ਜੀ ਉਹ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਦਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਸੀਬ ਹੋਏ ਹਨ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤੋਂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤੱਕ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ ਲੈਣ।

ਭਾਈ ਸੁਥਰਾ ਜੀ ਉਹ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕੀਤੀ। ਇੱਕ-ਦੋ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਬਾਰਾਮੂਲਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਕੋਲ। ਬਾਕੀ ਦੇ

ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਦਸ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ, ਬਹਿਰਾਮਪੁਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਰਸਤਾ ਉਹੀ ਹੈ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਪਠਾਨਕੋਟ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਗਏ। ਵਾਕਿਆ, ਉਦੋਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਦਸ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਬਹਿਰਾਮਪੁਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਥਰੇ ਸ਼ਾਹ। ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਧਰ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਭਾਈ ਸੁਥਰਾ ਜੀ ਦਾ। ਭਾਈ ਸੁਥਰਾ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਯਸ਼ ਦੇਵੀ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਨੰਦ ਖੱਤਰੀ।

ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਮਾਤਾ ਭਾਗ ਭਰੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਫਰਿਆਦਾਂ ਤੇ। ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਝਾੜੀਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਕੂੜੇ ਦਾ ਢੇਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਕੂੜੇ ਦੇ ਢੇਰ ਸਮਝ ਲਵੋ ਜਾਂ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੇਖੋ ਕੈਸੇ ਹਨ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਘੋੜਾ ਰੁਕ ਗਿਆ, ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ। ਔਰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਬੜਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੱਖ, ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ। ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਘੋੜੇ ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ, ਲੱਭੋ, ਕਿਹੜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲੱਭੋ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ ਨੇ ਲੱਭਿਆ ਤੇ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੰਦਗੀ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ, ਉੱਥੇ ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਲੱਭ ਪਿਆ ਹੈ ਬੱਚਾ। ਕੋਈ ਮਾਂ ਸੁੱਟ ਗਈ ਹੈ, ਬੱਚੇ ਨੂੰ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ? ਮਾਤਾ ਯਸ਼ ਦੇਵੀ, ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਨੇ ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ? ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਤੇ ਜਨਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਦਾਹੜੀ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਤੇ ਆਮ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਦੰਦੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਬੱਚੇ ਦੇ ਦੰਦ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉੱਥੋਂ ਦਾ ਵਹਿਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਸਿਆਣਾ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਬੱਚਾ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਵੀ ਤੇ ਪਿੰਡ ਲਈ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਅਸ਼ੁੱਭ ਹੈ, ਇਸ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪਤਨ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਕਦੀ ਕੋਈ ਮਾਂ ਸੁੱਟਦੀ ਹੈ, ਬੱਚੇ ਨੂੰ। ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਮਰਜ਼ੀ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਹਰ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬੱਚਾ ਪਿਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਮਗਰ ਪੈ ਗਏ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਸਿਆਣਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਬੱਚਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਤਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ, ਇਹ ਅਸ਼ੁੱਭ ਹੈ। ਜੰਮਦਿਆਂ ਹੀ ਦਾਹੜੀ, ਜੰਮਦਿਆਂ ਹੀ ਦੰਦ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦਿਓ। ਜੇ ਉਹ ਸਿਆਣਾ ਕਹਿੰਦਾ, ਇਕੱਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਗੱਲ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਅੱਗੇ ਮਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲੀ। ਇਹ ਜੰਮਦਿਆਂ ਹੀ ਅਸ਼ੁੱਭ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪਤਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪੇ ਕੁੱਤੇ ਬਿੱਲੇ ਖਾ ਜਾਣਗੇ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਦਾ ਬੱਚਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦਿਓ। ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ। ਮਾਂ ਦੀ ਇਕੱਠ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਚਲੀ। ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਸੁੱਟਣ ਚਲੇ ਤੇ ਮਾਂ ਯਸ਼ ਦੇਵੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਰਦਾਸ ਨਿਕਲੀ। ਵੇਖੋ ਅਰਦਾਸ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਨਿਕਲੀ? ਐ

ਪਰਮੇਸ਼ਰ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਰਲ ਕੇ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸੁੱਟਣ ਚਲੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਤੇ ਦਾਹੜੀ ਤੇ ਦੰਦ ਹਨ। ਇਹ ਅਸ਼ੁੱਭ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪਤਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਪਿੰਡ ਲਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਰਲ ਕੇ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸੁੱਟਣ ਚਲੇ ਹਨ। ਐ ਪਰਮੇਸ਼ਰ, ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਕੁੱਖ ਤੋਂ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੀਂ। ਐ ਪਰਮੇਸ਼ਰ, ਜਿਹੜੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਿਰਪਾ ਵਰਤਾਈਂ ਕਿ ਇਹ ਬੱਚਾ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਤਾਂ ਚਿਰਾਗ ਨਹੀਂ ਬਨਿਆ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਘਰ ਦਾ ਚਿਰਾਗ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣੇ।

ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਵੇਖੋ, ਉਸ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਮੇਰੀ ਕੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕੱਠ ਅੱਗੇ ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਹੀ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਬੱਚਾ ਸੁੱਟਣ ਚਲੇ ਹਨ ਪਰ ਤੂੰ ਘਟ ਘਟ ਵਿੱਚ ਹੈਂ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਆਇਆ ਹੈਂ। ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਚਿਰਾਗ ਨਹੀਂ ਬਨਿਆ ਪਰ ਇੱਕ ਕਿਰਪਾ ਕਰੀਂ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਚਿਰਾਗ ਬਣਾ ਦੇਵੀਂ। ਹੁਣ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਹੀ ਚਿਰਾਗ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਚਿਰਾਗ। ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਹੜੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸੀ:

ਧੰਨ ਹੈਂ, ਧੰਨ ਹੈਂ, ਧੰਨ ਹੈਂ,
ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹੈਂ।

ਪੰਜਿ ਪਿਆਲੇ ਪੰਜਿ ਪੀਰ ਛਠਮੁ ਪੀਰੁ ਬੈਠਾ ਗੁਰੁ ਭਾਰੀ।
ਅਰਜਨੁ ਕਾਇਆ ਪਲਟਿ ਕੈ ਮੂਰਤਿ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਵਾਰੀ॥
(ਵਾਰ ੧, ਪਉੜੀ ੪੮)

ਸਾਰਿ ਸਮਾਲੈ ਨਿਤਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਗਲਿ ਲਾਵੈ॥
(ਅੰਗ ੬੧੭)

ਤੁਮ ਦਾਤੇ ਠਾਕੁਰ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ
ਨਾਇਕ ਖਸਮ ਹਮਾਰੇ॥
ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਤੁਮ ਹੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਹੁ
ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੁਮਰੇ ਧਾਰੇ॥੧॥
(ਅੰਗ ੬੭੪)

ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕੋ ਠਾਕੁਰੁ ਸੁਆਮੀ
ਸਰਬ ਜੀਆ ਕਾ ਦਾਤਾ ਰੇ॥
ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ ਨਿਤ ਸਾਰਿ ਸਮਾਲੈ
ਇਕੁ ਗੁਨੁ ਨਹੀ ਮੂਰਖਿ ਜਾਤਾ ਰੇ॥੧॥
(ਅੰਗ ੬੧੨)

ਧੰਨ ਹੈਂ, ਧੰਨ ਹੈਂ, ਧੰਨ ਹੈਂ,
ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹੈਂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ ਲੱਭੋ ਰੋਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ?
ਦਲਿ ਭੰਜਨ ਗੁਰੁ ਸੂਰਮਾ ਵਡ ਜੋਧਾ ਬਹੁ ਪਰਉਪਕਾਰੀ।

ਦੋ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਬੱਧੀਆਂ,
ਇੱਕ ਮੀਰੀ ਦੀ, ਇੱਕ ਪੀਰੀ ਦੀ।
ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੀ, ਇੱਕ ਅਜ਼ਮਤ ਦੀ,
ਇੱਕ ਰਾਖੀ ਕਰੇ ਫ਼ਕੀਰੀ ਦੀ।

ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਲਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀ, ਬੱਚੇ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਮਿੰਟ ਵਿੱਚ ਲੱਭਿਆ। ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਗੰਦਗੀ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ, ਉੱਥੇ ਅਵਾਜ਼। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਇਹ ਬੱਚਾ ਲੱਭ ਪਿਆ ਹੈ, ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਆਏ। ਕੋਲ ਆ ਗਏ। ਇੱਕ ਗੋਡਾ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ, ਇੱਕ ਗੋਡੇ ਉੱਤੇ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਗਤੂ ਜੀ, ਪਕੜੋ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਤੇ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਬੱਚਾ ਕੁਥਰਾ ਹੈ। ਕੁਥਰਾ ਉਧਰੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਬੋਲੀ

ਹੈ, ਗੰਦਾ ਹੈ, ਲਿਬੜਿਆ ਹੈ। ਬੱਚਾ ਕੁਥਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚਨ ਨਿਕਲਣ ਕਰਕੇ ਕਰਮ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ। ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੱਚਾ ਕੁਥਰਾ ਹੈ ਤੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚਨ ਨਿਕਲਿਆ, ਕੁਥਰਾ ਨਹੀਂ, ਸੁਥਰਾ ਹੈ। ਗੰਦਾ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਸੁੰਦਰ ਬੱਚੇ ਵੀ ਅਸ਼ੁੱਭ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸ਼ੁਭ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕੁਥਰਾ ਨਹੀਂ, ਸੁਥਰਾ ਹੈ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪ ਚੁੱਕਿਆ। ਆਪ ਗੰਦਗੀ ਪੂੰਝੀ। ਆਪ ਸਾਫ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਰਸਨਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ, ਸੱਤ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਰਸਨਾ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਕੁਥਰਾ ਨਹੀਂ, ਸੁਥਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਚਨ ਨੇ, ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ।

ਲਖ ਖੁਸੀਆ ਪਾਤਿਸਾਹੀਆ
ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ॥
ਨਿਮਖ ਏਕ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੇਇ
ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ ਸੀਤਲੁ ਹੋਇ॥

(ਅੰਗ ੪੪)

ਇੱਕ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ, ਇਹ ਸਮਾਂ ਜਦੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਕੁਥਰਾ ਕੁਥਰਾ ਕਿਉਂ ਕਹੈ, ਕੁਥਰਾ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਇ।

ਗੰਦਾ ਗੰਦਾ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਗੰਦਾ ਨਹੀਂ।

ਕੁਥਰਾ ਕੁਥਰਾ ਕਿਉਂ ਕਹੈ, ਕੁਥਰਾ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਇ।
ਸਭ ਜਗ ਸੁਥਰਾ ਤਬ ਲਗੈ, ਮਨ ਸੁਥਰਾ ਜੇ ਹੋਇ।

ਜੇ ਤੇਰਾ ਆਪਣਾ ਮਨ ਸੁਥਰਾ ਹੈ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਚੰਗੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ।

ਸੁਖੀਏ ਕਉ ਪੇਖੈ ਸਭ ਸੁਖੀਆ
ਰੋਗੀ ਕੈ ਭਾਣੈ ਸਭ ਰੋਗੀ॥
ਕਰਣ ਕਰਾਵਨਹਾਰ ਸੁਆਮੀ
ਆਪਨ ਹਾਥਿ ਸੰਜੋਗੀ॥੧॥

(ਅੰਗ ੬੧੦)

ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਲਓ:

ਜੈਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੈਸੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ।

ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਣਾ ਲਓ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਸੁਆਦ ਦੱਸੀਏ? ਹੁਣ ਵੇਖੋ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਨਾ ਤਿਲਕ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਨਾ ਜੰਞੂ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ ਪਰ ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਭਨਾ ਦਾ ਭਲਾ ਮਨਾਇਦਾ
ਤਿਸ ਦਾ ਬੁਰਾ ਕਿਉ ਹੋਇ॥

(ਅੰਗ ੩੦੨)

ਸਤਿਗੁਰੁ ਅੰਦਰਹੁ ਨਿਰਵੈਰੁ ਹੈ
ਸਭੁ ਦੇਖੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਇਕੁ ਸੋਇ॥

(ਅੰਗ ੩੦੨)

ਵੰਡੋ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਗੁਣ ਵੰਡੋ। ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਆਲਟੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਸਿੱਖੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵੰਡਣਾ ਹੈ। ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਚੁਣਨੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਨਹੀਂ ਚੁਣਨੀਆਂ। ਜਿਹੜਾ ਵਾਜਾ ਦਾਸ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਔਖਾ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਦਾਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਬਦ ਸਿੱਖਿਆ ਸੀ :

ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਤੂ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰੈ॥
ਨਮਸਕਾਰ ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨਾ
ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਜਾਉ ਬਾਰੈ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

(ਅੰਗ ੮੨੦)

ਇਸ ਇਕੋ ਪੰਕਤੀ ਤੇ ਹੀ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਲੱਗ ਗਏ ਸੀ। ਦਾਸ ਨੇ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਜਾਣਾ ਕੀਰਤਨ ਸਿੱਖਣ। ਘਰ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਪੰਕਤੀ ਤੇ ਹੀ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ। ਦਾਸ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਅਗਲੀ ਪੰਕਤੀ ਸਿਖਾ ਦਿਓ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਇਸੀ ਪੰਕਤੀ ਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰੋ। ਉਦੋਂ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਵਾਜਾ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣਾ, ਗੱਫੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੀ ਵੰਡੇ ਜਾਣ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਦਾਸ ਆਪ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਉਂਦਾ, ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਕਰਕੇ। ਦਸ-ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਵੀ ਸਿਖਾਈਦਾ ਸੀ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਰੀਝ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਆਪਾਂ ਔਖਾ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਬਾਬੇ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਗੱਫਾ ਚਲੇ। ਜਿਹੜਾ ਅਨਜਾਣ ਹੈ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਚੱਲ ਪਵੇ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਤ ਸਰਗਮਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਹਫਤੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਫਿਰ ਸਿੱਧਾ ਚਾਰ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਕਰਵਾ ਦੇਈਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਹਰ ਬੰਦਾ ਚੱਲ ਪਵੇ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਟਿਊਨ ਯਾਦ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸੀ:

ਮਾਂਗਉ ਰਾਮ ਤੇ ਇਕੁ ਦਾਨੁ ॥
ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਨ ਹੋਵਹਿ
ਸਿਮਰਉ ਤੁਮਰਾ ਨਾਮੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਅੰਗ ੬੮੨)

ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਿੱਖ ਲੈਣਾ ਤੇ ਉਸੇ ਹੀ ਟਿਊਨ ਤੇ ਅਗਲਾ ਸ਼ਬਦ ਸਿਖਾਉਣਾ:

ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਲਾਗਿ ਰਹਿਓ ਮੇਰਾ ਚੀਤੁ ॥
ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸਦਾ ਸਹਾਈ
ਧੰਨੁ ਹਮਾਰਾ ਮੀਤੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਅੰਗ ੬੮੨)

ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸ਼ਬਦ ਇਸੇ ਟਿਊਨ ਤੇ ਸਿਖਾ ਦੇਣਾ। ਸੁਰਾਂ ਉਹੀ ਹੀ ਹਨ। ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਬਣ ਜਾਣਾ। ਮੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸ਼ਬਦ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਫਿਰ ਦੋ ਸੁਰਾਂ ਵਧਾ ਦੇਣੀਆਂ। ਅਗਲੀ ਟਿਊਨ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਸਾਡੀ:

ਰਾਮਈਆ ਹਉ ਬਾਰਿਕੁ ਤੇਰਾ ॥
ਕਾਹੇ ਨ ਖੰਡਸਿ ਅਵਗਨੁ ਮੇਰਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੮)

95% ਨੇ ਚੱਲ ਪੈਣਾ। ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੁਣ ਚੋਲਾ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਟਿਊਨ ਕੱਢੀ ਸੀ:

ਹਮ ਰੁਲਤੇ ਫਿਰਤੇ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨ ਪੂਛਤਾ
ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ ਕੀਰੇ ਹਮ ਥਾਪੇ ॥

(ਅੰਗ ੧੬੭)

ਔਖੀ ਟਿਊਨ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੇਠੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉੱਪਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ। ਦਾਸ ਵਾਜਾ ਸਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਾਪੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਸ਼ਬਦ ਬੱਚਾ ਸਿੱਖ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕਿਹੜਾ ਰਾਗ ਬੱਚੇ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਿਹੜਾ ਅੰਤਰਾ ਬੱਚੇ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਅੱਗੋਂ ਕੀ ਸਿਲੇਬਸ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਰਿਹਰਸਲ ਕਰੋ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸਿਖਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਰਿਆਜ ਵਧਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਬੱਚੀ ਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਸਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਵੀਰ ਜੀ, ਇਹ ਟਿਊਨ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਹਮ ਰੁਲਤੇ ਫਿਰਤੇ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨ ਪੂਛਤਾ
ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ ਕੀਰੇ ਹਮ ਥਾਪੇ ॥

(ਅੰਗ ੧੬੭)

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਟਿਊਨ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਸੀ। ਇਸ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ

ਸਿਖਾ ਦੇਵੇ। ਦਾਸ ਨੇ ਉਸ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਟਿਊਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਖਾ ਦੇ। ਤੇ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਉਣੀ। ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਕਿਤੇ ਦੀਵਾਨ ਹੋਇਆ, ਕਿਧਰੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਹੋਏ ਤੇ ਮੇਰੀ ਵੁੱਕਤ ਘੱਟ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਜੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿਖਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਰਗ ਹਨ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ। ਦਾਸ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹੇਗਾ, ਔਖੀਆਂ-ਔਖੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਹਨ। ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਪੈਰ ਤੇ ਮਸਲੇ ਹਨ। ਵੰਡ ਕੇ ਵੇਖੋ। ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਵੀਹ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਬੱਚਾ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇ, ਸਾਰੀ ਵਿਦਿਆ ਸਿਖਾ ਦਿੱਤੀ, ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਨੰਬਰ ਘੱਟ ਨਾ ਆ ਜਾਣ। ਜੇ ਇਹ ਸੋਚ ਬਣੇਗੀ, ਘੱਟ ਆਉਣਗੇ ਹੀ। ਪੇਪਰਾਂ ਵੇਲੇ ਹੀ ਰੱਬ ਇੰਝ ਭੁਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਕੇ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਕੀ ਸੀ ਪਰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਵੰਡਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਗੁਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਸ਼ੁੱਧ ਦਾ ਗੁਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਬਲੇ ਦਾ ਗੁਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵੀ ਵੰਡੋ। ਸਿੱਖੀ ਇਹ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਾ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕਦੇ ਅੱਗੇ ਨਾ ਲੰਘ ਜਾਵੇ। ਕਦੀ ਕਰਕੇ ਵੇਖਣਾ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਸ ਗੁਣਾਂ ਬਰਕਤਾਂ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਭੇਜਣਗੇ। ਕੀ ਇਹ ਛੋਟੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ? ਨਾ ਤਿਲਕ ਲਗਾਉਣਾ, ਨਾ ਜੰਞੂ ਪਹਿਨਣਾ ਪਰ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੀ ਵੰਡਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਇਹ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੀਨ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਬਚਨ ਹਨ, ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ। ਬੱਚਾ ਚੁੱਕਿਆ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ, ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ- ਕੁਥਰਾ ਨਹੀਂ, ਸੁਥਰਾ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਦੂਜਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ- ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੇ ਦਾਹੜੀ ਹੈ, ਦੰਦ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਨ ਇੰਨਾ ਸੁੰਦਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂ ਤੱਕ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਗੇ। ਤੀਸਰਾ ਬਚਨ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ- ਇਹ ਬੱਚਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ।

ਚੌਥੀ ਗੱਲ ਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਦਾਸ ਦਾ ਦਿਲ ਕਰੇ ਕਿ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾ ਲਈਏ। ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਸਮਝਣਾ। ਸ਼ੀਸ਼ੀਆਂ ਹੁਣ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਸ਼ੀਸ਼ੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਹੀ ਪਿਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਸੁਥਰਾ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕੌਲੀ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ ਪਾ ਕੇ ਪਿਲਾਉਣਾ। ਤੁਸੀਂ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਓਗੇ। ਛੇਵੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਰੂੰ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਗਿੱਲੀ ਕੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕੋਲ ਰੂੰ ਲਿਆਉਣੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੱਪਣਾ, ਰੂੰ ਵਿੱਚੋਂ ਦੁੱਧ ਦੇ ਤੁਪਕੇ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣੇ। ਰੂੰ ਭਿਉਂ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਛਕਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਵੇਖ ਲਓ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਬਣ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੀਵੇਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਵਾਰੀਖ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਹੋਰ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਹੋਣ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇ ਰੂੰ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਭਿਉਂ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਨੱਪ-ਨੱਪ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾ ਪਾਉਣ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ

ਬੂੰਦਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਭਗਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਕਿਨਕੇ ਉਸ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਏ। ਇਹ ਸੱਚਾਈਆਂ ਹਨ। ਕੌਣ ਹਨ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਕੋਲ ਸਿਆਣਪ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਿਆਸਰਾ ਸੀ। ਸਿਆਣਪ ਤਿਆਗਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਫਿਰ ਕੀ ਵਰਤਦਾ ਹੈ:

ਹਰਿ ਜੀਉ ਨਿਮਾਣਿਆ ਤੂ ਮਾਣੁ ॥
ਨਿਚੀਜਿਆ ਚੀਜ ਕਰੇ ਮੇਰਾ ਗੋਵਿੰਦੁ
ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਕਉ ਕੁਰਬਾਣੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਅੰਗ ੬੨੪)

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਕਉਨੁ ਕਰੈ ॥
ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜੁ ਗੁਸਈਆ ਮੇਰਾ
ਮਾਥੈ ਛਤ੍ਰੁ ਧਰੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਾ ਕੀ ਛੋਤਿ ਜਗਤ ਕਉ ਲਾਗੈ
ਤਾ ਪਰ ਤੁਹੀਂ ਢਰੈ ॥
ਨੀਚਹ ਊਚ ਕਰੈ ਮੇਰਾ ਗੋਬਿੰਦੁ
ਕਾਹੂ ਤੇ ਨ ਡਰੈ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੧੧੦੬)

ਇਹ ਹਨ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ। ਕਿਵੇਂ-ਕਿਵੇਂ ਕੌਤਕ ਵਰਤਾਏ। ਦਾਸ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਹੜੀ ਰੂੰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਪੜ੍ਹੀ। ਦਾਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, ਸਾਡੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਹੱਲ ਕੱਢਿਆ। ਉਦੋਂ ਸ਼ੀਸ਼ੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤੇ ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਬੱਚੇ ਪੀਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਮਾਤਾ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੌਲੀ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਰੂੰ ਭਿਉਂ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਕਉਨੁ ਕਰੈ ॥

(ਅੰਗ ੧੧੦੬)

ਦਲਿ ਭੰਜਨ ਗੁਰੁ ਸੂਰਮਾ ਵਡ ਜੋਧਾ ਬਹੁ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ।

ਦਾਸ ਦੀ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪੱਖ ਹੀ ਅੱਗੇ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਪੱਖ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੂੜੇ ਦੇ ਢੇਰ ਤੇ ਵੀ ਸੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲੇ ਨਾਲ ਲਗਾ ਲਿਆ, ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸਰਵਣ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣਾਂਗੇ, ਕੀ ਉਹ ਸਾਡੀ ਲਾਜ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਗੇ? ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖਣਗੇ। ਰੋਟੀਆਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਤਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਕੰਧਾਂ ਟੱਪ ਕੇ ਪਦਾਰਥ ਹਾਜ਼ਰੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ, ਕਦੀ ਉਸ ਮਾਲਕ ਦੇ ਬਣ ਕੇ ਵੇਖੋ।

ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਨਉ ਨਿਧਿ ॥

(ਅੰਗ ੨੬੨)

ਬ੍ਰਹਮੁ ਬਿੰਦੈ ਤਿਸ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮਤੁ ਰਹੈ
ਏਕ ਸਬਦਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥
ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ
ਜੋ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਵਸਾਇ ॥

(ਅੰਗ ੬੪੯)

ਇਹ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੇਚਣਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਕੁਦਰਤ ਵੱਲੋਂ ਗੁਣ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣਾ ਹੈ। ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਵਪਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ। ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ। ਜੇ ਪੱਥਰ ਵਿੱਚ ਕੀੜੇ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਉਸ ਦਾ ਬਣੇਂਗਾ, ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਭੁੱਖਿਆਂ ਰਹਿਣ ਦੇਵੇਗਾ? ਕਦੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਬਣੀਏ। ਆਓ ਜੀ, ਇਹ ਪੰਕਤੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤੇ ਫਿਰ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ :

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਵਿਰਲਾ ਆਇਆ ।

(ਵਾਰ ੧੯, ਪਉੜੀ ੧੨)

ooo

ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ

—ਭਾਈ ਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਓਨ੍ਹੀਵਾਂ ਸਲੋਕ :

ਜਿਹਿ ਪ੍ਰਾਨੀ ਹਉਮੈ ਤਜੀ ਕਰਤਾ ਰਾਮੁ ਪਛਾਨਿ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਵਹੁ ਮੁਕਤਿ ਨਰੁ ਇਹ ਮਨ ਸਾਚੀ ਮਾਨੁ ॥੧੯॥

(ਅੰਗ ੧੪੨੭)

ਜਿਸ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਕਰਨਹਾਰਾ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ, ਹੇ ਭਾਈ! ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਕਰਕੇ ਮੰਨ।

ਜਿਸ ਕਰਤੇ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਆਪ ਬੈਠ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹਉਮੈ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ ਮੈਂ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਰਤਾ ਸਮਝ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਉਛਲ ਕੇ ਖੱਡ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਬਦਬੋ ਵੀ ਆਏਗੀ, ਮੱਛਰ, ਕੀੜੇ ਵੀ ਪੈ ਜਾਣਗੇ।

ਸਾਨੂੰ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਕੱਪੜਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮੌਤ ਆਉਣ ਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਹੈ ਪਰ ਹਉਮੈ ਐਸੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਦੀ ਰੰਗਤ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ***''ਜੋ ਮੈਂ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈਂ ਪਾਇਆ''*** ਅਨੁਸਾਰ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਦੇ ਹਾਂ।

ਹਮ ਕੀਆ ਹਮ ਕਰਹਗੇ ਹਮ ਮੂਰਖ ਗਾਵਾਰ ॥
ਕਰਣੈ ਵਾਲਾ ਵਿਸਰਿਆ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਪਿਆਰੁ ॥

(ਅੰਗ ੩੯)

ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵੀ ਉਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੇਖੋ, ਬਿਜਲੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਹਵਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਅਨੁਭਵ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਵਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਾਹ ਘੁੱਟਦਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਤੜਫਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਭਰਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ ਸਗੋਂ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਸਗੋਂ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਜੀਭ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ ਸਗੋਂ ਜੀਭ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ, ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ, ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ ਆਪ ਕਰਤਾ ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਘੁਮਿਆਰ ਘੜੇ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ਪਰ ਪਾਣੀ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਘੜਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ। ਸੁਨਿਆਰ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸੋਨੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਗਹਿਣੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਰਤੇ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਕਦੇ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਜਬ ਲਗੁ ਜਾਨੈ ਮੁਝ ਤੇ ਕਛੁ ਹੋਇ ॥
ਤਬ ਇਸ ਕਉ ਸੁਖੁ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥

(ਅੰਗ ੨੭੮)

ਇਸ ਲਈ ਹਉਮੈ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹੀ ਹਰ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਕਰਤੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਨੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਸੋਈ ਤੁਝੈ ਪਛਾਣੈ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੧੧੮੫)

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵੇਖ ਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਨਿੰਦਕਾਂ ਨੇ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਕਿ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੰਤਾਂ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜੋ ਕਿ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਯੱਗ ਹੋਣਾ ਹੈ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕਰੋ। ਹੁਣ ਨਿਯਤ ਦਿਨ ਤੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਸਾਧੂ, ਮਹਾਤਮਾ, ਪੰਡਿਤ ਤੇ ਅੱਧਾ ਸ਼ਹਿਰ ਆਣ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਸਮਝ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਮਾਤਾ ਲੋਈ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਉਜਾੜ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਕਿ ਆਪੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਉਧਰ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਭਗਤ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਦਾ ਫਿਕਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਭਗਵਾਨ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਜ ਗਏ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਹੁਣ ਚਿੱਠੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਿੰਦਕ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਬਣ ਗਿਆ? ਕਬੀਰ ਜੀ ਕੋਲ ਇੰਨਾ ਧਨ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਗਿਆ?

ਹੁਣ ਲੋਕ ਭੰਡਾਰਾ ਛੱਕ ਕੇ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਭੰਡਾਰਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਵੀ ਭੱਜ ਕੇ ਜਾਹ ਅਜੇ ਵਰਤਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਕਬੀਰ ਜੀ ਉੱਠ ਕੇ ਘਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ ਪਰ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤੇ ਲੋਕ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਕਰਤੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ-

ਕਬੀਰ ਨਾ ਹਮ ਕੀਆ ਨ ਕਰਹਿਗੇ
ਨਾ ਕਰਿ ਸਕੈ ਸਰੀਰੁ ॥
ਕਿਆ ਜਾਨਉ ਕਿਛੁ ਹਰਿ ਕੀਆ
ਭਇਓ ਕਬੀਰੁ ਕਬੀਰੁ ॥੬੨॥

(ਅੰਗ ੧੩੬੭)

ਇਸ ਲਈ ਮੜੀਆਂ, ਕਬਰਾਂ ਤੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਛੱਡ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰੋ ਜੋ ਸਭ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਤੁਮ ਉਸ ਪੱਥਰ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਰਤੇ ਹੋ,
ਜਿਸ ਕੋ ਖੁਦ ਤੁਮਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।
ਉਸ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਬ ਕਰੋਗੇ,
ਜਿਸ ਨੇ ਤੁਮ ਕੋ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੇ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਰਤੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ, ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੈ।

ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਵੀਹਵਾਂ ਸਲੋਕ :

ਭੈ ਨਾਸਨ ਦੁਰਮਤਿ ਹਰਨ ਕਲਿ ਮੈ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ॥
ਨਿਸਿ ਦਿਨੁ ਜੋ ਨਾਨਕ ਭਜੈ ਸਫਲ ਹੋਹਿ ਤਿਹ ਕਾਮ ॥੨੦॥

(ਅੰਗ ੧੪੨੭)

ਕਲਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਸਾਰੇ ਡਰ ਅਤੇ ਖੋਟੀ ਮਤ ਨਾਸ਼, ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਰਾਤ ਦਿਨ ਜਪਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਉਸ ਵਕਤ ਡਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਏ ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਹਰ ਵਕਤ ਖਤਰੇ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਭੈ-ਭੀਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਮਨੁੱਖ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਮੇਰਾ ਧਨ ਨਾ ਕੋਈ ਚੁਰਾ ਲਵੇ, ਕੋਈ ਮੈਥੋਂ ਅੱਗੇ ਨਾ ਲੰਘ ਜਾਵੇ। ਆਪਣੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾ ਡਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਡਰ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੈ ਨੂੰ ਸਮੋ ਕੇ ਜੀਵਨ ਨਰਕ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਭੈ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। 80-90 ਸਾਲ ਦਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਹੀ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਿਰਭਉ ਨੂੰ ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਹ ਚਰਖੜ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ, ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕਟਵਾ ਗਏ। ਖੋਪਰੀਆਂ ਲੁਹਾ ਗਏ ਪਰ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਨਿਰਭਉ ਸੰਗਿ ਤੁਮਾਰੈ ਬਸਤੇ
ਇਹੁ ਡਰਨੁ ਕਹਾ ਤੇ ਆਇਆ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਅੰਗ ੨੦੬)

ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਡਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਭੈਅ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੁਨੀਆਵੀ ਡਰ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਿਰਭਉ ਜਪੈ ਸਗਲ ਭਉ ਮਿਟੈ ॥

(ਅੰਗ ੨੯੩)

ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੀ ਹੱਡ ਬੀਤੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਾਸ ਨੇ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। 1904 ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੀ ਘਟਨਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਸ ਦੇ ਤਾਏ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਗਲਤ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਕਬਾਬੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤਪਦਿਕ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਉਹ ਮੰਜੇ ਤੇ ਪਿਆ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਚੀਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਦਾਸ ਦੀ ਮਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੈ, ਉਹ ਦੁਹਾਈਆਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਕੰਬਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਨੇਰੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਔਹ ਜਮਦੂਤ ਦੰਦ ਕੱਢ-ਕੱਢ ਕੇ ਡਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸਦਾ ਪਤਾ ਲੈ ਕੇ ਆ। ਮਾਈ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣ ਕੇ ਦਾਸ ਉਸਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਆ ਹਾ ! ਠੰਡ ਪੈ ਗਈ।" ਆ ਜਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠ। ਤੇਰੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਮਦੂਤ ਮੈਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਨੱਸ ਗਏ ਹਨ। ਦਾਸ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨੀਚ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ? ਇਹ ਸਭ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ।

ਸੁਣਿ ਕੈ ਜਮ ਕੇ ਦੂਤ ਨਾਇ ਤੇਰੈ ਛਡਿ ਜਾਹਿ ॥

(ਅੰਗ ੯੬੨)

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਦਾਸ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਬੂਹੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਫੇਰ ਦੁਹਾਈਆਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜਮਦੂਤ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ

ਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਟਕੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਇਸਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰੀ ਜਾਵੋ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਉਹ ਬੜਾ ਸੁਖੀ ਰਿਹਾ।

ਦਾਸ ਨੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨਮਿਤ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸਦਾ ਮਰਨ ਕਾਲ ਦਾ ਤ੍ਰਾਸ ਨਿਵਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਵਾਕ ਲਿਆ ਤਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਚਿਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਦਾਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਚਲਾਣਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ।

ਦਾਸ ਉਸਦੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧੀ ਜੋ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 5-5 ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਸਾਰੇ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨਮਿਤ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਘੋੜਰੂ ਵਜਣਾ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸੁਖਾਲੇ ਸਵਾਸੀ ਉਸਦਾ ਚਲਾਣਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਨਾਮ ਦੇ ਸਦਕਾ ਉਸਦਾ ਜਮਾਂ ਦਾ ਭੈਅ ਵੀ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਨਾਹੀ ਜਮ ਤ੍ਰਾਸਾ ॥

(ਅੰਗ ੨੬੩)

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜੀਵ ਦੀ ਖੋਟੀ ਮਤ ਵੀ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਦਾ ਘਰ ਵਾਲਾ ਸਵੇਰੇ ਚਾਹ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਹੀ ਪੀਂਦਾ ਸੀ, ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਸੀ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਰੱਬ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾ ਹੋਵੇ ਬਿਪਤਾ ਕੰਧਾਂ ਟੱਪ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬਿਪਤਿ ਤਹਾ ਜਹਾ ਹਰਿ ਸਿਮਰਨੁ ਨਾਹੀ ॥

(ਅੰਗ ੧੯੭)

ਹੁਣ ਉਹ ਬੀਬੀ 108 ਮਣਕਿਆਂ ਵਾਲੀ ਮਾਲਾ ਲੈ ਆਈ ਤੇ ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਸਵੇਰੇ ਇੱਕ ਟਾਇਮ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਕਰੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਬੰਦੇ ਦੀ ਖੋਟੀ ਮਤਿ ਤੇ ਭੈੜੀ ਅਕਲ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੁਰਮਤਿ ਕਬੁਧਿ ਗਈ ਸੁਧਿ ਹੋਈ
ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਲਾਏ ॥

(ਅੰਗ ੪੪੩)

ਉਹ ਸ਼ਰਾਬੀ ਕਬਾਬੀ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਲੰਮਾ ਚੋਲਾ ਪਹਿਨ ਕੇ ਵੱਡਾ ਦੁਮਾਲਾ ਸਜਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਈਆਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ, ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਨਾਮ ਬੰਦੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭੈਅ ਤੇ ਖੋਟੀ ਮਤ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੀ ਸਫਲ ਕੰਮ ਹੈ।

ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਮਿਟੇ ਸਭਿ ਤਨ ਤੇ
ਰਾਮ ਨਾਮ ਲਿਵ ਜਾਗੇ ॥੨॥

(ਅੰਗ ੧੨੦੬)

-ਬਾਕੀ ਸਲੋਕ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ

ooo

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀਹਵਾਂ ਭਾਗ- ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ

ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੰਗੀਆਂ?

—ਸੰਪਾਦਕ

ਆਪ ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਅਸੀਸ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਰਸਾਲੇ ਵਿੱਚ ਲੜੀਵਾਰ ਪ੍ਰਕਰਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। 125 ਅੰਕ ਤੋਂ—''ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ'' ਪ੍ਰਕਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀਹਵਾਂ ਭਾਗ- ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੀ ਰਹਿਮਤ ਕਰਕੇ ਆਪ ਹੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਵਾਉਣ।

ਮਃ ੧॥

ਭੰਡਿ ਜੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਨਿੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਮੰਗਣੁ ਵੀਆਹੁ ॥
ਭੰਡਹੁ ਹੋਵੈ ਦੋਸਤੀ ਭੰਡਹੁ ਚਲੈ ਰਾਹੁ ॥
ਭੰਡੁ ਮੁਆ ਭੰਡੁ ਭਾਲੀਐ ਭੰਡਿ ਹੋਵੈ ਬੰਧਾਨੁ ॥
ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥
ਭੰਡਹੁ ਹੀ ਭੰਡੁ ਊਪਜੈ ਭੰਡੈ ਬਾਝੁ ਨ ਕੋਇ ॥
ਨਾਨਕ ਭੰਡੈ ਬਾਹਰਾ ਏਕੋ ਸਚਾ ਸੋਇ ॥
ਜਿਤੁ ਮੁਖਿ ਸਦਾ ਸਾਲਾਹੀਐ ਭਾਗਾ ਰਤੀ ਚਾਰਿ ॥
ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਊਜਲੇ ਤਿਤੁ ਸਚੈ ਦਰਬਾਰਿ ॥੨॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਜੁੱਗੋ ਜੁੱਗ ਅਟੱਲ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਭਿੱਜ ਕੇ ਰਸਨਾ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰੀਏ, ਸਾਰੇ ਗਜ ਕੇ ਆਖੋ ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਇਸ ਵਾਰ ਵੀਹਵੇਂ ਭਾਗ ਦੀ ਵਾਰੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ :

ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਦੂਸਰੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਤੀਸਰੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਜੀ, ਚੌਥੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਜੀ, ਪੰਜਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ, ਛੇਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ, ਸੱਤਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜੀ, ਅੱਠਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਰਾਮੋ ਜੀ, ਨੌਂਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ, ਦਸਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਦੇਸਾਂ ਜੀ, ਗਿਆਰ੍ਹਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ

ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਬਾਰ੍ਹਵੇਂ ਤੇ ਤੇਰ੍ਹਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ, ਚੌਦਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਭਾਗ ਕੌਰ ਜੀ (ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਜੀ), ਪੰਦਰ੍ਹਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਰਾਣੀ ਮੈਣੀ ਜੀ, ਸੋਲ੍ਹਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਮਨਸਾ ਦੇਈ ਜੀ, ਸਤਾਰ੍ਹਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ, ਅਠਾਰ੍ਹਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਬਸੰਤ ਲਤਾ ਕੌਰ ਜੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹੀਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬੀਬੀ ਅਮਰੋ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਵੀਹਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਬੀਬੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ? ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ :

ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਸੇਵਾ ਲੈਣ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਪੰਕਤੀਆਂ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਫਿਰ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਝਲਕੀਆਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ ਲੈਣ:

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਨਾਨਕੀ, ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਦੋ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਬੀਬੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਧੰਨ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭੈਣ ਜੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬੇਬੇ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਨਾਨਕੀ ਨਾਮ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ। ਬੀਬੀਓ, ਤੁਹਾਡਾ ਸਿਰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਵੀ ਗੁਰੂ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਤੀ ਕੌਣ? ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ। ਇਹ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਹੋਏ ਹਨ, ਸਹੁਰੇ ਕੌਣ? ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ। ਇਹ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਪੁੱਤਰ ਕੌਣ? ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ। ਇਹ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੋਤਰਾ ਵੀ ਗੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੋਤਰਾ ਕੌਣ? ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ।

ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹਰੀ ਚੰਦ ਸੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹਰਦੇਈ ਜੀ। ਪੇਕਾ ਘਰ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਬਕਾਲੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ। ਹੁਣ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਓ, ਇਸ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ। ਅੱਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ:

ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਪਕੀਆਂ ਪਕਾਈਆਂ ਘੱਲ।

ਇਹ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਂ ਤਿਆਗ ਮੱਲ ਸੀ, ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਿਆ। ਕਿੰਨੀ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ, ਸਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਐਸੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਕੁੱਖੋਂ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਜੀ:

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਹੋਏ। ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬੜਾ ਅਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ

ਸਾਨੂੰ ਰਾਹ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕੈਸੇ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਹੋਏ, ਗੁਣ ਲੈਣਾ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਫੜਾਈ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ। ਵੇਖ ਲਓ, ਸਾਡੇ ਕੈਸੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਹਨ। ਇੱਕ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਲਕ ਦੀ ਬਾਂਹ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਫੜਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਾਬਾ ਜੀ, ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜ੍ਹਾਓ। ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅੱਗੋਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਕਹਿੰਦੇ, ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਇਹ ਬੱਚਾ ਉਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਿਮਾਣਾ ਇਸ ਨੂੰ ਕੀ ਸਿਖਾਵਾਂ। ਵੇਖ ਲਓ, ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਬਾਰੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੈਸਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਬੱਚਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੁਧੇ ਲਫਜ਼ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਸੁਧੇ ਸਿਧ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਮੈਂ ਕੀ ਸਿਖਾਵਾਂ। ਅੱਗੋਂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਬਾ ਜੀ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਬੜੀ ਬਖਸ਼ੀ ਰੂਹ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਿਖਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਫਜ਼ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਤੁਹਾਡੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਬੋਧ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਦਾਸ ਇਸ਼ਾਰਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬੜਾ ਅਨੰਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਇਹ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹਿੰਦੀ ਵੜਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪ ਸਕੂਲ ਗਏ ਥੇ? ਟੀਚਰ ਨੇ ਕਿਆ ਕਹਾ ਥਾ? ਟੀਚਰ ਨੇ ਕਿਆ ਕਾਮ ਦੀਆ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਾਂ। ਉਹ ਬੱਚੇ ਜਦੋਂ ਵੱਡੇ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਉਹ ਕਹਿਣਗੇ ਹੀ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਆਓ ਸੰਭਾਲੀਏ। ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪਰਿਵਾਰ ਜਿਹੜੇ ਬਾਹਰ ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਹੈ। ਮਾਸੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਮਾਸੀ ਹੋ ਗਈ। ਮਾਸੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਹੈ ਪਰ ਮਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮਾਸੀ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਈਏ। ਉਹ ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਈਏ।

ਵੇਖੋ ਕੈਸੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ੍ਹਾ ਕੇ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਿਖਾਓ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਅੱਗੋਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਵੇਖੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਨਿਮਾਣਾਪੰਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਬੋਧ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ ਅੱਖਰ ਬੋਧ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਰਵਾਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ 5 ਸਾਲ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ 9 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਮੋਹਨ (ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ) ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਤੁਸਾਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਚੋਲਾ ਬਦਲੋ ਜਾਂ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਚੋਲਾ ਬਦਲਾਂਗੇ। ਫਿਰ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਨੇ 9 ਸਾਲ ਦੀ ਆਯੂ ਵਿੱਚ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿੱਚ ਚੋਲਾ ਬਦਲਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਕਿੰਨੀ ਧੰਨ ਮਾਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ ਅੱਖਰ ਸਿੱਖ ਲਏ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਡਿਊਟੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਨੂੰ ਕੰਠ ਕਰਵਾਇਆ। ਦੂਜਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਨੂੰ ਕੰਠ ਕਰਵਾਏ। ਤੀਜਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਨੂੰ ਰਹਰਾਸਿ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਬਾਨੀ ਕੰਠ ਕਰਵਾਈ। ਚੌਥਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ, ਸੋਹਿਲਾ ਸਾਹਿਬ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਨੂੰ ਕੰਠ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਹ ਹੋਰ ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਤੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕੈਸੀ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਮਾਂ ਹਨ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ, ਰਹਰਾਸਿ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸੋਹਿਲਾ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਵਾਇਆ, ਆਪ ਕੰਠ ਕਰਵਾਇਆ, ਆਪ ਮਿਹਨਤ ਲਗਾਈ। ਅੱਜ ਉਸ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹੋ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਾਲਕ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਦਾਸ ਤੇ ਵੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ, ਦੁਕਾਨਾਂ ਉੱਤੇ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਉੱਤੇ, ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲਈਏ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਰੁਝੇਵੇਂ ਵੱਧ ਜਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਧਾ ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੱਢੀਏ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ।

ਪੂਤਾ ਮਾਤਾ ਕੀ ਆਸੀਸ ॥
ਨਿਮਖ ਨ ਬਿਸਰਉ ਤੁਮ੍ ਕਉ ਹਰਿ ਹਰਿ
ਸਦਾ ਭਜਹੁ ਜਗਦੀਸ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਅੰਗ ੪੯੬)

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਇੱਕ ਅਰਦਾਸ ਕਰਿਆ ਕਰੋ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾਸੇ ਵਾਲਾ ਸਤਿਸੰਗ ਬਖਸ਼ਣਾ। ਸਤਿਸੰਗ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਹੈ ਪੱਥਰ ਵਾਲਾ, ਇੱਕ ਤੌਲੀਏ ਵਾਲਾ ਤੇ ਇੱਕ ਪਤਾਸੇ ਵਾਲਾ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਬਾਟਾ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਦਿਓ। ਉਨਾ ਚਿਰ ਠੰਡਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਤੱਕ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਨਾ ਚਿਰ ਗਿਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਓ, ਇੱਕ ਦੋ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਪੱਥਰ ਫਿਰ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਵਾਲਾ ਸਤਿਸੰਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਵਾਇਓ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਰਹੀਏ ਤੇ ਭਿੱਜੇ ਰਹੀਏ। ਬਾਹਰ ਜਾਈਏ, ਨਾਲ ਹੀ ਸੁੱਕ ਜਾਈਏ।

ਦੂਜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੌਲੀਏ ਵਾਲਾ ਸਤਿਸੰਗ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਾਲਟੀ ਵਿੱਚ ਤੌਲੀਆ ਪਾ ਦਿਓ ਤੇ ਫਿਰ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ। ਉਹ ਪੱਥਰ ਵਾਂਗ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੁਕੇਗਾ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਸੁੱਕ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਦੂਸਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਤਿਸੰਗ ਹੈ, ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਉੱਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਅਸਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸਤਿਸੰਗ ਵੀ ਨਾ ਦੇਣਾ ਕਿ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਅਸਰ ਰਵ੍ਹੇ, ਘਰ ਜਾਣ ਤੱਕ ਫਿਰ ਭੁੱਲ ਜਾਵਾਂ।

ਤੀਜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਤਾਸੇ ਵਾਲਾ ਸਤਿਸੰਗ। ਹੁਣ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪਤਾਸਾ ਪਾ ਦਿਓ, ਬਾਟੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿਓ, ਜਦੋਂ ਦਸ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਕੱਢੋ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ

ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਹੈ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕੋਗੇ, ਉਹ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਘੁੱਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਮਿਕਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਪਤਾਸੇ ਵਰਗਾ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਵਾਉਣਾ ਕਿ ਜੋ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਦਾ ਸਦਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਈਏ, ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਬਣ ਜਾਵੇ।

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਰੁਝੇਵੇਂ ਬੜੇ ਹਨ, ਦਾਸ ਵੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਹਨ, ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਦੇ, ਆਏ ਗਏ ਦੇ, ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਹਨ ਪਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਲਓ, ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਰੁਝੇਵੇਂ ਹੋਣ, ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲਈ ਬੈਠਣਾ ਹੀ ਬੈਠਣਾ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਤੁਹਾਡਾ ਸਤਿਸੰਗ ਪਤਾਸੇ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਸੰਭਾਲੀਆਂ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਨੂੰ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕੰਠ ਕਰਵਾਉਣੀ, ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ, ਰਹਰਾਸਿ ਸਾਹਿਬ, ਸੋਹਿਲਾ ਸਾਹਿਬ ਕੰਠ ਕਰਵਾਉਣਾ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਦਾਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਪਤਾਸੇ ਵਾਲਾ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨਾ, ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੋਤਰਿਆਂ ਨਾਲ, ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ, ਪੁੱਤਰੀਆਂ ਨਾਲ, ਦੋਹਤਰੇ, ਦੋਹਤਰੀਆਂ ਨਾਲ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅੱਧਾ ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਇਹ ਹੈ, ਅਸਲੀ ਲਾਭ ਇਹ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਧਨ ਇਹ ਹੈ।

ਇਹੁ ਧਨੁ ਅਖੁਟੁ ਨ ਨਿਖੁਟੈ ਨ ਜਾਇ ॥
ਪੂਰੈ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ ਦਿਖਾਇ ॥

(ਅੰਗ ੬੬੩)

ਜਿੰਨੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਪੰਕਤੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਆਵੇ। ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਆਈ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜੀਵਨ ਸੇਧਾਂ ਕਿਤਾਬ ਲੈ ਕੇ, ਸ਼ਰਧਾ ਦੀਆਂ ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਕਿਤਾਬ ਲੈ ਕੇ, ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਲੜੀਵਾਰ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨਾ ਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤਰ ਪੁੱਛਣੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਕੁਝ ਬਣਾ ਲਈਏ, ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੀ ਪਰ ਇਹ ਪੰਕਤੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਆਵੇ।

ਪੂਤਾ ਮਾਤਾ ਕੀ ਆਸੀਸ ॥

(ਅੰਗ ੪੯੬)

ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਆਏ। ਹੁਣ ਦੂਜਾ ਵੇਖੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ ਵਿਖੇ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਗਮਨ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ ਆਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਬਾਲਕ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸਿਰ ਝੁਕੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਏ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਬਾਲਕ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਆਪ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਵੇਖੋ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ।

ਕਈਆਂ ਨੇ ਬੰਦਨਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਈਆਂ ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਲਫਜ਼ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਜਿਹੜੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛ ਲਿਆ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਗੁਰੂ ਹੋ ਤੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਬੰਦਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ, ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕੀ ਆਖਿਆ, ਇਹ ਬਾਲਕ ਆਮ ਬਾਲਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਬਾਲਕ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰੇਗਾ। ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਵਿਲ ਪਾਵਰ ਭਰੋ। ਸਾਡੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਤੇ ਕੀ ਸਾਡੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ? ਅੰਦਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣੀਏ। ਦਾਸ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਹਾਂ। ਦਾਸ ਦੀ ਵੀ ਬੈਟਰੀ ਡਾਊਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਬੈਟਰੀ ਡਾਊਨ ਹੋਵੇ ਤੇ ਦਾਸ ਕਿਸੇ ਬਖਸ਼ੇ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਫੋਨ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕੀ ਵਿਊ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੈਟਰੀ ਡਾਊਨ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਬਖਸ਼ੇ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਉਹ ਅੱਗੇ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਸਾਡਾ ਮਾਲਕ ਤਕੜਾ ਹੈ। ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਸਾਡਾ ਰਹਿਬਰ ਤਕੜਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤੇ ਕਿਸ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੌਵੀਂ ਜੋਤ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਬਾਰੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਕਿਉਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ? **ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ- ਇਹ ਬਾਲਕ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹੈ।** ਦਾਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ। ਜਿਹੜਾ ਮਾਲਕ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹੈ, ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਡੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ? ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਡੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜ੍ਹੇਗਾ? ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਾਨੂੰ ਸਿਦਕ, ਭਰੋਸਾ ਤੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ।

ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਦੂਸਰਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ- ਇਸ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਬਾਲਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇਗਾ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਦੋ ਬਚਨ ਲਿਖੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਬਚਨ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਬਾਰੇ। ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਇਸ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, **ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਤੀਜਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ- ਇਹ ਬਾਲਕ ਇੰਦਰੀ ਜਿੱਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।**

ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਚੌਥਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ- ਇਹ ਬਾਲਕ ਤਿਆਗ ਦਾ ਸਿਖਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਿਆਗ ਵਿੱਚ ਸਿਖਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇਗਾ।

ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਵਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ- ਇਹ ਬਾਲਕ ਤੇਗ ਦਾ ਧਨੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ਼ਸ਼ਤਰ ਵਿਦਿਆ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਵੱਡੇ ਗੁਣ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਸਕੇ। ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਵੀ ਛੱਡਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤੀ ਹੈ। ਦਾਸ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਬੱਚੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਿਗੜਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸੰਗ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਟੀ.ਵੀ. ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਗਲਤ ਸਹੇਲੀ ਦਾ ਸੰਗ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਬੱਚੀ ਵੇਖ ਲਵੇਗੀ, ਘਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਸ ਨੇ ਕਹੀ ਤੇ ਨੂੰਹ ਨੇ ਇਹ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਨੂੰਹ ਬੋਲੀ ਤੇ ਸੱਸ ਤੇ ਆਹ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਹ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੱਲ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹੋ ਗੱਲ ਜੋ ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਸੀਰੀਅਲ ਵੇਖ ਕੇ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਫਿਰ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਉੱਡਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਸੰਗ, ਗਲਤੀ ਕੋਈ ਨਾ ਵੀ ਛੱਡੇ, ਦਾਸ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਪੌੜੀ ਜ਼ਰੂਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ, ਗਲਤੀ ਦਾ ਚਾਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਫਿਰ ਭਾਵੇਂ ਉੱਧਰ ਵੀ ਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਹ ਗਲਤੀਆਂ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਹੀ ਜਾਣ।

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥
(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਗੁਣ ਅਜੀਬ ਜਾਪਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦਾ ਜਦੋਂ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਇਆ ਤੇ ਆ ਗਏ ਸਹੁਰੇ ਘਰ। ਦਾਸ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਸੱਸ ਮਾਤਾ ਹੋ ਗਏ, ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ। ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ, ਦੋ ਡਿਊਟੀਆਂ, ਬਾਕੀ ਘਰ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਵੀ ਸੰਭਾਲੀਆਂ ਪਰ ਇਹ ਦੋ ਡਿਊਟੀਆਂ ਅਜੀਬ ਸੰਭਾਲੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦਾਸ ਬੋਲਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਇੱਕ-ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੋ ਡਿਊਟੀਆਂ ਸੰਭਾਲ ਲਈਆਂ, ਕਿਹੜੀਆਂ? ਪਹਿਲੀ ਡਿਊਟੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ, ਆਪਣੀ ਸੱਸ, ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸੇਵਾ ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿਓ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ, ਜਿੰਨੇ ਵਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉੱਠਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੈਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ (ਆਪਣੀ ਸੱਸ) ਅੱਗੇ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਝੋਲੀ ਅੱਡ ਕੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਲਈ, ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਕੀ ਘਰ ਨਰਕ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸੱਚਖੰਡ ਹੀ ਬਣਨਗੇ। ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਵਾਈ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਮੈਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਦੂਜੀ ਸੇਵਾ ਮੰਗੀ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ, ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਜਦੋਂ ਰਾਤੀਂ ਲੇਟਣਾ ਹੈ, ਅੱਧਾ ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਮੈਂ ਮੁੱਠੀ ਚਾਪੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਲੱਤਾਂ-ਬਾਹਵਾਂ ਘੁੱਟਣੀਆਂ। ਇਹ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਨਾ ਸਮਝਣਾ। ਸਾਡੇ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਪਤਾਸੇ ਵਰਗਾ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰ ਲਈਏ ਤੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਸੱਚਖੰਡ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਉਹ ਨੂੰਹ ਜਿਹੜੀ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਧਾ ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਸੱਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਬਾਹਵਾਂ ਘੁੱਟਦੀ ਹੈ, ਦੱਸੋ ਉਸ ਘਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਕੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਅਨੰਦ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਪੂਹਲਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਚੁਪਹਿਰਾ ਜਪ ਤਪ ਸਮਾਗਮ ਸੀ। ਭਾਈ ਪਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਹਾਜ਼ਰੀ ਸੀ ਉੱਥੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਕੇਸ ਖੋਪਰੀ ਸਮੇਤ ਉਤਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਫਿਰ ਕਹਿੰਦੇ ਦੋ ਸਿੰਘ ਹੋਏ ਹਨ, ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਧੰਨ ਭਾਈ

ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਮੌਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮਰਾਂਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਸ ਨਾ ਦੇ ਦਿਆਂ। ਤੇ ਸੀਸ ਤਲੀ ’ਤੇ ਵੀ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਤੇਰੇ ਦਾਹੜੇ ਤੇ ਸਿਰ ਤੇ ਮੈਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰਾਂਗਾ। ਤੇ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਕੀ ਮਾਰਨੀਆਂ ਹਨ, ਜਾ ਬਚਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਤੈਨੂੰ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭੇਜਾਂਗਾ ਤੇ ਆਪ ਸੱਚਖੰਡ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਾਵਾਂਗਾ। 22 ਦਿਨ ਖੋਪਰੀ ਲੱਥੀ ਤੇ ਜਿੰਦਾ ਰਹੇ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਧਰਮਸਾਲ, ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ 22 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ ਦਾ ਪਿਸ਼ਾਬ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਹੁਕਮ ਲਗਾਇਆ, ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਲਿਆ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਮਾਰੋ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਵੱਜਣਗੀਆਂ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਪਿਸ਼ਾਬ ਆਵੇਗਾ। ਫਿਰ 21ਵੇਂ ਦਿਨ ਜੁੱਤੀਆਂ ਖਾ ਖਾ ਕੇ ਜ਼ਕਰੀਆਂ ਖਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਤੇ ਫਿਰ 22ਵੇਂ ਦਿਨ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਈ ਅੰਸ਼ ਰੱਖੇ। ਇੱਕ ਅੰਸ਼ ਇਹ ਸੀ, ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਆਹ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਆਏ ਗਏ ਗੁਰਮੁਖਾਂ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਸ਼ਾਦੇ, ਪਾਣੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਸਤਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਛਹਿਰੇ ਧੌਣੇ। ਇਸ ਦਾ ਇੰਨਾ ਮਹਾਤਮ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ, ਸਵੇਰੇ ਉੱਠ ਕੇ ਜੋ ਨੇਮ ਸੀ, ਸਾਰਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਨੇਮ ਸੀ ਤੇ ਸਾਢੇ-ਛੇ ਸੱਤ ਵਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਆਪ ਛਕਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਜਲ ਪਾਣੀ ਪੰਗਤਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਆਪ ਛਕਾਉਣਾ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ, ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੋ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪ ਛਕਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਆਖਣਾ, ਇਹ ਮੈਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਇਹ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ, ਇੰਨੀ ਮੁਹੱਬਤ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ। ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਆਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲੈਣਾ। ਜਾਂਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ। ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੁਸੀਂ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਲਓ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਆਇਆ ਹੈਂ ਤੇ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛੱਕ ਲੈ। ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਸੰਗਤ ਜੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ, ਇਹ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਵਿਰਲਾ ਆਇਆ।

(ਵਾਰ ੧੯, ਪਉੜੀ ੧੨)

ਇਹ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਧੰਨ ਕਹੀਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਝੋਲੀ ਅੱਡੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸੱਸ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪੁਆਵਾਂ। ਮਾਤਾ ਜੀ

ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਦੋ ਸੇਵਾ ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿਓ। ਇੱਕ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੀ ਰਾਤੀਂ ਅੱਧਾ ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਮੁੱਠੀ ਚਾਪੀ ਕਰਾਂਗੀ ਤੇ ਫਿਰ ਸੋਵਾਂਗੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਗੁਣ ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਲੱਗਾ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਜੋ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ ਦਾਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਅਨੋਖੀ ਲੱਗੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਤੋਂ ਕੀਰਤਪੁਰ ਤੇ ਫਿਰ ਕੀਰਤਪੁਰ ਤੋਂ ਫਿਰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਆਏ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਪੁੱਤਰ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਸ਼ਤਰ ਵਿਦਿਆ ਸਿਖਾਉਣ ਤੇ ਨਿਪੁੰਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਇਆ, ਪੂਰਾ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਬਣਾਇਆ। ਕਿਉਂ ਬਣਾਇਆ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਰਮ ਰੱਖਿਅਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪੜਦੇ ਕੱਜੇਗਾ ਤੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਸ਼ਤਰ ਵਿਦਿਆ ਸਿਖਾਉਣੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਚਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਚਨ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮਾਂ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਮਿਹਨਤ ਲਗਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਸੀ, ਇਕੱਲੀ ਕਿਸਮਤ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਉੱਦਮ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ, ਕਈ ਕਿਸਮਤ ਤੇ ਹੀ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਸਮਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਮਿਲ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇਗਾ। ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ। ਇਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ, ਇਕੱਲੀ ਕਿਸਮਤ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਉੱਦਮ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਜਿਹੜੀ ਚੌਥੀ ਜੰਗ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਨਾਲ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਕੋਲ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪ ਸ਼ਸ਼ਤਰ ਸਜਾਏ, ਨਿਪੁੰਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਜਦੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਕੇ ਆਏ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਤਿਆਗ ਮੱਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਦੀ ਟੁਕੜੀ ਦਾ ਮੁਖੀ ਥਾਪਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਤਿਆਗ ਮੱਲ ਤੇ ਚੌਥੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਟੁਕੜੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਣ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਲਿਆ, ਜੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਜੰਗ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਏ ਤੇ ਜੰਗ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਯੁੱਧ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਇੰਨੀ ਬੀਰਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਤਿਆਗ ਮੱਲ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ, ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਕਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਪਤੀ ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲਾਇਆ ਹੈ, ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਫਿਰ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਦਿਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦਿੱਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨਾਂ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਿਆਗ ਮੱਲ ਤੋਂ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਤੇ ਮੋਹਰ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ

ਨਾਂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ। ਸਿਰਫ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਮਝਿਓ ਕਿ ਇਹ ਰਾਖੀ ਕਰੇਗਾ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ ਕਰਨਾ, ਉਹ ਚੀਜ਼ ਸਿਖਾਉਂਦੀ, ਇਹ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੀ ਕਿਸਮਤ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਉੱਦਮ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਸੀ ਦੂਜਾ ਗੁਣ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ:

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਕਈ ਫੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੀਜੀ ਗੱਲ, ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਬੜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਿਆਈ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ? ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ। ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਜੀ ਹਨ, ਉਹ ਚੌਲਾ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਹਨ। ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਕਿ ਮਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਏਗਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸਿਰ ਝੁਕਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਸ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਸਬਰ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸੀ। ਇਹ ਤੀਜਾ ਗੁਣ ਕਿ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਸਤਿ ਬਚਨ। ਤੇ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ, ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ? ਹੁਣ ਗੁਰਗੱਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਮੱਥਾ ਵੀ ਟੇਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਇੰਨਾ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਕਾਲੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਸਮਾਂ ਆਉਣ ਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਸਮਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ। ਉਹ ਤਿਆਰੀ ਕਿਹੜੀ ਸੀ? ਬਾਬੇ ਬਕਾਲੇ 26 ਸਾਲ ਭੋਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦਗੀ ਤੇ ਸਮਾਂ ਆਉਣਾ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਵਿੱਚ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੜ੍ਹੋ ਇਤਿਹਾਸ। ਬਾਬਾ ਬਕਾਲੇ ਤਕਰੀਬਨ 26 ਸਾਲ ਭੋਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਰਹੇ। ਉਹ ਭੋਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੌਣ ਸਨ? ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ। ਚੌਥਾ ਗੁਣ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਆਈ ਗਈ ਸੰਗਤ ਇਹ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਸੰਭਾਲਣੀ ਤੇ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ।

ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਇਹ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 80 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਿਆ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਉਪਰੰਤ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ ਸੀਸ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰਾ ਸੀਨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀਂ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਰੁਦਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਤੇ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਰੁਦਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਅਖਾੜਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹੋ। ਰੁਦਨ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਿਆ। ਅੱਜ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਆਓ ਜੀ ਇਹ ਪੰਕਤੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤੇ ਫਿਰ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ:

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

ooo

ਜੀਵਨ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ
ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥

-ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਗਨੈਸਕ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਬਲਧ ਸੁੱਖ ਜਾਂ ਦੁੱਖ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਭੁਗਤਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ-ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਗੁਰ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸੁੱਖ-ਦੁੱਖ ਦੇ ਚੱਕਰ ਅਤੇ ਆਵਾਗਉਣ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਬਚਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਕਿਲ੍ਹਾ ਹਾਂਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਇਆ। "ਬਾਬਾ ਜੀ!" ਉਸਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, "ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਲਖਨਊ ਵਿਖੇ ਸਮਾਂ ਦਿਓ...।"

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਨਿਰੰਜਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲਖਨਊ ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੇਲਵੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੰਪਤੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਮਾਂ ਦੇਣ, ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਉਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਭ ਹੋਵੇ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਖਨਊ ਤਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੁਨੇਹਾ ਛੇਤੀ ਭੇਜਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤਾਰ ਭਾਵ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਤਾਰ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਲਕੱਤਾ ਮੇਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਡੱਬਾ ਹੀ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਕਲਕੱਤਾ ਮੇਲ ਦਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਤੁਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ਦਸ ਵਜੇ ਦਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੀਯਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਬਿਹੰਗਮਾਂ ਸਮੇਤ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਟ੍ਰੇਨ ਆਈ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਰਿਜ਼ਰਵ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਗੱਡੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਤੁਰ ਪਈ।

ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਟ੍ਰੇਨ ਕਿਸੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਰੁਕੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਰੀਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਉੱਤਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦਿਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਛਕਣ ਛਕਾਉਣ ਲਈ ਲੈਣ ਲੱਗੇ। ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਨੌਜਵਾਨ ਜੋ ਟ੍ਰੇਨ ਦੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਤਰਿਆ ਸੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਵਾਲੇ ਡੱਬੇ ਦੇ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਖਿੜਕੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਮਨ ਮੋਹਿਆ ਗਿਆ। ਬੜੀ ਖਿੱਚ ਪਵੇ ਕਿ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਕੋਈ ਅਗੰਮੀ ਖਿੱਚ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਚਿੱਟੇ ਬਸਤਰ ਪਾਏ ਹਨ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲਖਨਊ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਡੱਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਤਰਿਆ।

"ਇਹ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਕੌਣ ਹਨ?" ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਵਾਲੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਤਰਦੇ ਦੇਖ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਇਹ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਸੰਪਰਦਾ ਵਿੱਚੋਂ ਪੂਰਨ ਰਾਜ ਜੋਗੀ, ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਹਨ।" ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ। ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਝੱਟ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਵਜੋਂ ਫਲ ਲੈ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆ ਗਿਆ।

"ਆਓ ਭਾਈ! ਸੁਖ ਅਨੰਦ ਦਸੋ।" ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ। "ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ ਬਾਬਾ ਜੀ!" ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"ਕਿੱਥੋਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੋ?" ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। "ਬਾਬਾ ਜੀ! ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਹੋਤੀ ਦੇ ਹਾਂ..... ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਮਰਦਾਨ ਵਿਖੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਸਾਂ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਇੱਧਰ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਪੈ ਗਿਆ।" ਆਖਦਿਆਂ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਲ ਆ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਨੇ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਿਰਦਿਆਂ 'ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੌਂਸਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਗਏ।

"ਬਾਬਾ ਜੀ! ਆਪ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ। ਜੀਵਨ ਜੁਗਤੀ ਦੱਸਣਾ ਕਰੋ।" ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਸਮਾਂ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

"ਵੇਖੋ ਭਾਈ! ਇਹ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਅਮੋਲਕ ਅਤੇ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ, ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੋ ਸਵਾਸ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਮੁੜ ਕੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਘੱਟਦੀ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਹਾਂ, ਸਫਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਿਸਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਇਹ ਦੇਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਰੋਜ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਪਲ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਯਾਦ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਵਸਾਉਣੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿੱਚ ਸਵਾਸ ਸਫਲੇ ਕਰਨੇ ਹਨ।" ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੰਪਤੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਦੀਆਂ ਜੁਗਤੀਆਂ ਵੀ ਦੱਸੀਆਂ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਨ ਦੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਣ ਨੂੰ ਮਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਮਜਬੂਰੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਅੱਜ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਰੱਬਾ ਤੇਰੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦਾ, ਆਵੇ ਨਾ ਕੋਈ ਅੰਤ।
ਹਿਰਦੇ ਤਪਦੇ ਨੂੰ ਠਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਤੂੰ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਸੰਤ।

ਲਖਨਊ ਸ਼ਹਿਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਤ੍ਰੇਤਾ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਲਛਮਣ ਜੀ ਨੇ ਵਸਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸਦਾ ਨਾਮ ਲਛਮਣਪੁਰ ਸੀ। ਲਖਨਊ ਸ਼ਹਿਰ ਅਵਧ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਵਧ ਦੇ ਨਵਾਬਾਂ ਦੇ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪਹਿਲੂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਾਦਤ ਖਾਂ ਵਰਗੇ ਧਰਮੀਂ ਨਵਾਬ

—ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਪੰਨਾ 34 'ਤੇ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ

ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਕਾਲਮ 'ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਰਸਾਲੇ' ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਂਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਲਮ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਹੱਥਲੇ ਅੰਕ ਤੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀਆਂ ਦੁਨਿਆਵੀਂ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਧਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

1. ਸਵਾਲ: ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵੀਰ ਜੀ, ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜਦੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਕਿਸੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਨਸੀਬ ਹੋ ਜਾਣ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚਰਨ ਪੈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਮਝ ਲਵੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

ਜਿਨ ਕਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤ ਹੈ ਗੋਬਿਦੁ
ਤੇ ਸਤਸੰਗਿ ਮਿਲਾਤ ॥੩॥

(ਅੰਗ ੧੨੫੨)

ooo

2. ਸਵਾਲ: ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵੀਰ ਜੀ, ਸਾਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੀ ਨਾਮ ਜਪਣ ਲਈ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ॥

(ਅੰਗ ੨੯੫)

ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਨਾਮ-ਬੰਦਗੀ ਦੇ ਪਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਤੀਤ ਕਰੀਏ। ਜੇ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਟਿਕ ਕੇ ਬੈਠਣ ਨਾਲ ਮਨ ਕਾਹਲਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਢੰਗ ਬਦਲਾਈ ਜਾਈਏ ਪਰ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਨਾ ਛੱਡੀਏ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਾਧਨ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਹੁਕਮ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਆਰਾਧਹੁ ਪਿਆਰੋ ਨਿਮਖ ਨ ਕੀਜੈ ਢੀਲਾ ॥

(ਅੰਗ ੪੯੮)

ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਸੋਵਤ ਜਾਗਤ ਇਹੁ ਮਨੁ ਤੁਝਹਿ ਚਿਤਾਰੈ ॥

(ਅੰਗ ੮੨੦)

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੂਰ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਦੂਰ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿਤਨੇਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇੱਕ ਪਾਠ ਵਧਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋਦੜੀ ਕਰੀਏ

ਕਿ ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਬਲ ਤੇ ਉੱਦਮ ਬਖ਼ਸ਼ੋ ਜੀ। ਬਾਕੀ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਨੇਮ ਹੋਣਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਦੇ ਨੇਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਿਨੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੀਏ ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

ਨਾਮਾ ਕਹੈ ਤਿਲੋਚਨਾ ਮੁਖ ਤੇ ਰਾਮੁ ਸੰਮ੍ਹਾਲਿ ॥
ਹਾਥ ਪਾਉ ਕਰਿ ਕਾਮੁ ਸਭੁ ਚੀਤੁ ਨਿਰੰਜਨ ਨਾਲਿ ॥੨੧੩॥

(ਅੰਗ ੧੩੭੫-੭੬)

ooo

3. ਸਵਾਲ: ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵੀਰ ਜੀ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਮ ਸੰਭਾਲਣਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ? ਸੁਮੱਤ ਦਿਓ।

ਜਵਾਬ: ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੁਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਨਾ ਦੁਖਾਈਂ:

ਜੇ ਤਉ ਪਿਰੀਆ ਦੀ ਸਿਕ ਹਿਆਉ
ਨ ਠਾਹੇ ਕਹੀ ਦਾ ॥੧੩੦॥

(ਅੰਗ ੧੩੮੪)

ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਦੁਖਾਉਣਾ ਆਪਣੇ ਪੁੰਨ ਸਾੜ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਬਹੁਤ ਸਪੀਡ ਨਾਲ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਉਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਦੁਖਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪੁੰਨ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਾਂਗ ਡੁੱਲ੍ਹਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇਕਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਪਉੜੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸਤਿਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਨਸੀਬ ਕਰਵਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਸੰਭਾਲੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਇਹ ਘੜੀਆਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਆਉਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਰ ਕੀਰਤਨੀਆ ਯਤਨ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਬੈਠੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰਸ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਜਾਈਏ ਕਿ ਹਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ ਤੇ ਕੰਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਡੇ ਹਰ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਪਾ ਵਰਤੇਗੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਨਾਮ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ooo

4. ਸਵਾਲ: ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵੀਰ ਜੀ, ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਦਾਤ ਮਿਲ ਸਕੇ?

ਜਵਾਬ: ਉਸ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ। ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਬਿਨਾ ਭਾਉ ਨਹੀ ਊਪਜੈ
ਭਾਵ ਬਿਨੁ ਭਗਤਿ ਨਹੀ ਹੋਇ ਤੇਰੀ ॥

(ਅੰਗ ੬੯੪)

ਜਦ ਤੱਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਤਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਇੱਥੇ ਕੱਚੀ ਵੀ ਪੱਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਕੀ ਵੀ ਪੱਕਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਕੱਚੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਪੱਕੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ooo

5. **ਸਵਾਲ: ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵੀਰ ਜੀ, ਸਿੱਖ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਨਿਤਨੇਮ ਕਿਤਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?**

ਜਵਾਬ: ਕੁਝ ਪੁਰਾਤਨ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਮ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਸਮਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਢਾਈ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਕਿੰਨਾ ਨੇਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਨਿਤਨੇਮ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਬੇੜੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੇੜੀ ਸਾਰੀ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਚਾਰ ਉਂਗਲਾਂ ਹੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਤਾਂ ਵੀ ਦੂਸਰੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲਗਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਰੁਝੇਵੇਂ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ ਵੀ ਸੰਭਾਲ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਘੜੀ 24 ਮਿੰਟ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ 96 ਮਿੰਟ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਇੱਕ ਘੰਟਾ 36 ਮਿੰਟ ਦਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਸਮਾਂ ਦਿਨੇ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮੀਂ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਵੇ।

ooo

ਰਸਾਲਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਸਾਲਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕੈਸ਼ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕੈਸ਼ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ 60/- ਰੁਪਏ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਕੱਟ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਸਾਲਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ Subscription Renew ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੰਦਾ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ
ਆਪ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਓ।

1) ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ, ਚੈੱਕ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ Paytm No. 9876525850
2) RTGS/NEFT ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਬੈਂਕ Transfer ਰਾਹੀਂ
ਨਾਮ :- ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ
ਖਾਤਾ ਨੰ. 55031111026 ਬੈਂਕ :- ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ
IFSC ਕੋਡ ਨੰ. SBIN0050245 ਬ੍ਰਾਂਚ :- ਚਾਟੀਵਿੰਡ ਚੌਂਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

VPP ਰਾਹੀਂ ਘਰ ਬੈਠੇ ਰਸਾਲਾ ਮੰਗਵਾਓ

3) ਆਪ ਜੀ ਇਸ ਨੰਬਰ 98765-25850 ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਲਿਖ ਕੇ SMS ਕਰ ਦਿਓ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਲਈ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਲਿਖ ਦਿਓ। 10 ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਡਾਕੀਆ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਪਤੇ ਤੇ ਰਸਾਲਾ ਦੇਣ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਚੰਦਾ 184/- ਰੁਪਏ, ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਚੰਦਾ 340/- ਰੁਪਏ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਚੰਦਾ 650/- ਰੁਪਏ ਆਪ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਰਸਾਲੇ ਦੀ ਭੇਟਾ ਵਸੂਲ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ਤੇ ਰਸਾਲਾ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ।

ਚੰਦਾ (ਦੇਸ਼)	
ਇੱਕ ਸਾਲ	150+34=184/-
ਦੋ ਸਾਲ	300+40=340/-
ਪੰਜ ਸਾਲ	600+50=650/-
ਲਾਈਫ	2400+90=2490/-

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਨੰ. 98765-25850

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰੀਏ !

ਨਿਤਨੇਮ ਕਰੀਏ, ਖੁਸ਼ ਰਹੀਏ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਪੈਜ ਰੱਖਦੇ ਨੇ, ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ।

—ਭਾਈ ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

- ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਇਹ ਸਾਖੀ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਇੱਕ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੀ ਰੂਹ ਹੋਏ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਕਈ ਲੋਕ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਤੇ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾ ਚਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।
- ਜਿਸ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਦਾਲ, ਸੀਧਾ, ਚਾਵਲ, ਘਿਓ ਆਦਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਖਰੀਦਦੇ ਸਨ, ਭਗਤ ਜੀ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਰਕਮ ਬਣ ਗਈ ਸੀ।
- ਉਹ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿੰਦਕਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਬੈਠਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿੰਦਕਾਂ ਨੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਬਣਦੇ ਪੈਸੇ ਮੰਗੇ।
- ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੀ ਚੁੱਕ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਮੰਗਣ ਗਿਆ। ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਜੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਤੰਗੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਾਇਆ ਆਵੇਗੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
- ਪਰ ਨਿੰਦਕ ਲੋਕ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਨਿਰਾਦਾਰੀ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਦੋ-ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਪਮਾਨ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦ ਭਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਬੋਲੇ। ਇਹ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਬੋਲੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਿੱਧੇ ਹੱਥੀਂ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਦਿਓਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੂਜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈਣੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ।
- ਭਗਤ ਜੀ ਹੱਸ ਕੇ ਬੋਲੇ- ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਆਪਣੀ ਬਹੀ ਲਿਆਓ ਅਤੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਬਾਣੀਏ ਨੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੀ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਫਰੋਲੇ ਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਤੇ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਖਾਲੀ ਨਿਕਲੇ।
- ਇਹ ਕੌਤਕ ਵੇਖ ਕੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਤੇ ਸਾਰੇ ਨਿੰਦਕ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਮਾਰੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗਏ।
- ਜਦੋਂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਪਤਾ

ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੇ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

☞ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋਈ। ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਕੋਲ ਅੰਨ-ਧਨ ਵੀ ਆ ਗਿਆ।

☞ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਮਾਇਆ ਗਿਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਕਲੀ।

☞ ਇਵੇਂ ਦੁਕਾਨਕਾਰ ਤੇ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਦਿਆਲਤਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਭਗਤ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣ ਗਿਆ।

ਬੇਨਤੀ :-

1. ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਡੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
2. ਨਿੰਦਕ ਪੁਰਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਮੀ/ਗਲਤੀ ਲੱਭਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਾਡੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰ ਸਕਣ।
3. ਅਸੀਂ ਖਿੰਨ-ਖਿੰਨ ਭੁੱਲਣਹਾਰ ਮਨੁੱਖ ਹਾਂ। ਈਰਖਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਇਹੋ ਰਾਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਿਆ ਕਰੀਏ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਪ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਰੱਬ ਹੈ। ਮਨ ਟਿਕੇ ਨਾ ਟਿਕੇ ਪਰ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣੀ। ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਾਡੇ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਹੈ।
4. ਆਪ ਨਿੰਦਾ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰੀਏ। ਆਪ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਨਾ ਰੱਖੀਏ। ਸਾਡੇ ਨਿੰਦਕਾਂ ਤੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਰੱਖਣਹਾਰ ਹਨ।

ਪੰਨਾ 29 ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ—

ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਲ੍ਹੇਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰਬ ਜਨਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ।

ਲਖਨਊ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਚਰਨ ਪਾਏ ਹਨ। ਪਾਵਨ ਚਰਨ ਛੋਹ ਦਾ ਰਸ ਸਮੋਈ ਬੈਠੀ ਇਸ ਨਗਰੀ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀ ਵਸੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਟ੍ਰੇਨ ਲਖਨਊ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਨ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਨ। ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ।

ooo

ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚਨ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

—ਸੰਪਾਦਕ

513

ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹੁਕਮ 84 ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਤੇ ਚਲਦਾ ਹੈ।

514

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠ ਕੇ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਐਸਾ ਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਨਾਮ ਤੇਰੇ ਕੰਠ ਵਿੱਚ ਵਸ ਜਾਵੇਗਾ।

515

ਹੋਠ ਬੰਦ ਹੋਣ, ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੀ ਟੀਸੀ ਤਾਲੂ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕੰਠ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਚਾਰਨ ਹੋਈ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮਧਮਾ ਜਾਪ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਨਵੀਂ ਲਹਿਰ

400 ਸਾਲ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਾਲ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ ਲਹਿਰ "**400 ਸਾਲ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਾਲ**" ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਵਿੱਚ ਅੰਕ 136 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ, ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਉੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਗੌਰਵਮਈ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਕੇ ਸੇਧ ਲੈ ਸਕਣ। ਆਪ ਜੀ ਅਸੀਸ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸੇਵਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਨੋਟ : ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਵਿੱਚ ਪਰਖ ਤੇ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਕਾਲਮ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਹੁਣ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਉੱਤਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਨਵਾਂ ਕਾਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੀ।

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਅੰਕ ਪਿਛਲਾ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

25. ਪ੍ਰ: ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤਕਰੀਬਨ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਬਿਨਾਂ ਨਾਗਾ ਨਿਭਾਈ?

ਉ: 12 ਸਾਲ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੂਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਜੋਧ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਲਈ ਜਲ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤਕਰੀਬਨ 12 ਸਾਲ ਨਿਭਾਈ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੌਰ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਵਸਥਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਾਗਾ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਗੱਲ, ਗਾਗਰ ਸੀਸ ਤੇ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਚੁੱਭੀ ਲਗਾ ਕੇ ਗਾਗਰ ਵਿੱਚ ਜਲ ਭਰਦੇ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਠੇਡਾ ਲੱਗਣ ਤੇ ਡਿੱਗ ਵੀ ਗਏ ਪਰ ਗਾਗਰ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਨਾ ਡਿੱਗਣ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਗੱਲ, ਇਹ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕਦੀ ਵਿਸਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇੰਨੀ ਕਠਿਨ ਘਾਲ, ਇੰਨੀ ਕਠਿਨ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਰੀਝ ਕੇ ਫਿਰ ਦੂਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਇਹ 12 ਬਚਨ ਕੀਤੇ :

ਤੁਮ ਹੋ ਨਿਥਾਵਨ ਥਾਨ।
ਕਰਹੋ ਨਿਮਾਨਹਿ ਮਾਨ।
ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਕਾ ਤਾਨ।
ਨਿਓਟਿਆਂ ਕੀ ਓਟ।
ਨਿਆਸਰਾ ਦਾ ਆਸਰਾ।
ਨਿਧਰਿਆਂ ਦੀ ਧਿਰ।
ਨਿਧੀਰਨ ਕੀ ਧੀਰ।
ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਪੀਰ।
ਦਿਆਲ ਗਹੀ ਬਹੋੜ।
ਜਗਤ ਬੰਦੀ ਛੋੜ।
ਭੰਨਣ ਘੜਨ ਸਮਰੱਥ।
ਸਭ ਜੀਵਕਾ ਜਿਸ ਹੱਥ।

ooo

26. ਪ੍ਰ: ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿਆਰਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਬੁਲ ਵਿੱਚ ਸੌਦਾ ਤੋਲਣ ਵਾਲੇ ਵੱਟੇ ਚੈੱਕ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖੀ? ਉਸ ਸਿੱਖ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

ਉ: ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਜੀ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਭਾਗ ਦੂਜਾ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਜੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਤੇ ਆ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ! ਆਪ ਕੋਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਉ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਕਲੇਸ਼ ਮਿਟ ਜਾਣ। ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ ਹੋ ਤੇ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਂ ਕਾਬੁਲ ਵਿੱਚੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਕਟਾਰੂ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਤੇ ਕਾਬੁਲ ਵਿਖੇ ਮੈਂ ਸੂਬੇ ਦਾ ਨੌਕਰ ਹਾਂ ਤੇ ਧੜਵਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਧੜਵਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸੌਦਾ ਤੋਲ ਕੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਬਚਨ ਕੀਤੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ! ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਲ ਕੇ ਨਾ ਦੇਈਂ। ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਰਹੀਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਮਿਤ ਦਸਵੰਧ ਦਿੰਦਾ ਰਹੀਂ। ਫਿਰ ਤੂੰ ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਰਹੇਂਗਾ। ਤੇਰੇ ਘਰ ਕਦੇ ਦਰਿਦ੍ਰ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਮੰਨਿਆ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਬੁਲ ਜਾ ਕੇ ਕੋਈ ਵੱਟਾ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਵੇਚ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਤੋਲ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਸੌਦਾ ਲਿਆ ਤੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਸੌਦਾ ਚੈੱਕ ਕੀਤਾ ਤੇ ਤੋਲ ਘੱਟ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸੂਬੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਨੇ ਵੱਟਾ ਘੱਟ ਤੋਲ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਜੀ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਵੱਟੇ ਘੱਟ ਤੋਲ ਵਾਲੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹੁਣੇ ਜਾ ਤੇ ਉਹ ਵੱਟੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਆ।

ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਿਆ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਹੇ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ! ਮੈਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਕੋਈ ਵੱਟੇ ਘੱਟ ਤੋਲ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਘੱਟ ਤੋਲ ਵਾਲਾ ਹੈ ਵੀ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ। ਇਧਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਆ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇੱਕ ਟਕਾ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਟਕੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਰੱਖਦੇ ਤੇ ਕਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਕਾਰਜ ਪੂਰੇ ਕਰਦੇ ਪਏ ਹਨ। ਜਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਤੇ ਕਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਤੇ ਟਕੇ ਨੂੰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਗੁਰੂ ਜੀ! ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਾਬੁਲ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਜੋ ਬੜਾ ਹੀ ਨੇਕ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਸਿੱਖ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਘੱਟ ਤੋਲ ਵਾਲਾ ਵੱਟਾ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਕੋਲ ਵੇਚ ਗਿਆ ਤੇ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਨੇ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਸੂਬੇਦਾਰ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਉਸਦੇ ਵੱਟੇ ਚੈੱਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਭੋਲਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ। ਉੱਧਰ ਕਾਬੁਲ ਤੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੈਜ ਰੱਖਣੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵੱਟਿਆਂ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਧਰ ਟਕਾ ਕਦੇ ਸਜੇ ਹੱਥ ਤੇ ਕਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸਦੇ ਵੱਟੇ ਦੇ ਤੋਲ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਵੇਖੋ, ਕਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਘਟ ਘਟ ਕੇ ਅੰਤਰ ਕੀ ਜਾਨਤ ॥
ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਕੀ ਪੀਰ ਪਛਾਨਤ ॥

(ਚੌਪਈ ਸਾਹਿਬ)

ooo

ਅਨਮੋਲ ਬਚਨ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ:-

ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ
-ਸੰਪਾਦਕ

286

ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲੀ ਬਦਅਸੀਸ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੰਨ ਸਾੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਨਾ ਦੁਖਾਓ।

287

ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨੀਚ ਤੋਂ ਨੀਚ ਬੰਦਾ ਵੀ ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ

120

ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਵੱਡਾ ਹੈ।

121

ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾਮ ਅਨਮੋਲ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

—ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਗਨੈਸਕ

ਜੀਵਨ ਇਲਾਹੀ ਜੋਤ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

—ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਨੈਸਕ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ

ਕਾਂਡ ਛੇਵਾਂ-

"ਬਾਬਾ ਜੀ! ਵੱਡਾ ਰਬਾਬ ਆਇਆ ਐ! ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਲਹਿਰੇ ਖਾਨੇ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਬਾਗੇ ਤੋਂ ਨਾਨਕਸਰ ਆਇਆ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਲਹਿਰੇ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਯਾਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਲਹਿਰੇ ਆ ਗਏ। ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲਿਆਂਦਾ ਰਬਾਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ। ਸਵੇਰ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

"ਵਜਾਊ ਕੌਣ?" ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। "ਹੈ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ!" ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਜੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਨਾਨਕਸਰ ਗਏ ਸਨ, ਜਦ ਬਾਬਾ ਜੀ ਲਹਿਰੇ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਆਏ।

ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਰਬਾਬ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰ-ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਰਸ ਮਾਣਨ ਲੱਗੇ। ਸੰਤ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਅਡੋਲ ਬੈਠੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਰੰਗ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੜਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਕੀਰਤਨ ਤਾਂ ਕੀਰਤਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਰਬਾਬ ਨਾਲ ਤੇ ਫਿਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ! ਗੱਲ ਕਥਨ ਤੋਂ ਅਤੀਤ ਹੈ। ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਲਹਿਰੇ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ।

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕਵੀ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਸਿੰਘ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਨ। ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੌਜਵਾਨ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ। ਘਰ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਰਹਿ ਕੇ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਉਸਦਾ ਜੀਜਾ ਸੀ। ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਨਕਸਰ ਕਲੇਰੀਂ ਸੀ ਪਰ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਲਹਿਰੇ ਗਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਉਹ ਲਹਿਰੇ ਆ ਗਏ।

ਇੱਕ ਦੋ ਦਿਨ ਲਹਿਰੇ ਰਹਿ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਲੇਰੀਂ ਆ ਗਏ। ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀਂ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਮੁੜ ਗਏ, ਕਵੀ ਜੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਨਕਸਰ ਆ ਗਏ। ਜਿੱਥੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਰਜੇ-ਬ-ਦਰਜੇ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀ.ਏ., ਐਮ.ਏ., ਪੀ.ਐੱਚ.ਡੀ. ਆਦਿ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਓਥੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥਕ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਜਮਾਤ ਦਰ ਜਮਾਤ ਪੜ੍ਹਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਸਿਰੇ ਦੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਗੱਲ ਪੁੱਛੇ, ਜਵਾਬ ਓਹਦੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਉਸ ਜਮਾਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਉਹ ਗੱਲ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜਾ ਜਿਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਉਸੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤੂਆਣਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਕਿਵੇਂ ਬਣੀਏ?"

"ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਹੀ ਹੋ। ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੱਥ ਪੈਰ, ਓਹੀ ਚਿਹਨ ਚੱਕਰ।" ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ। "ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਹੋ।" ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰੋ।" ਜੇ ਨੀਂਦ ਆਵੇ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਧੋ ਲਿਆ ਕਰੋ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅੱਗੋਂ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, "ਬਾਬਾ ਜੀ ਫਿਰ ਵੀ ਨੀਂਦ ਆਵੇ ਤਾਂ?" "ਤਾਂ ਭਾਈ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰਿਆ ਕਰੋ।" "ਬਾਬਾ ਜੀ! ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?" ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਤੁਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਗਲੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਆਵੇ! "ਭਾਈ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਨਾ ਕੁ ਕਰਕੇ ਵੇਖੋ, ਅੱਗੇ ਜੋ ਹੋਵੇਗਾ ਆਪੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ।" ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਪਰਮਾਰਥ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਣਾ-ਸੁਣਾ ਕੇ ਜਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਿਰੇ ਦੀ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਉਲਾਂਘ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟਦੇ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਗੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ। ਜੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਪਾਸ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਵੀ ਐਸੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਣਗੇ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਪਾਸ ਦੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਏ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਸੀ। ਪਰਮਾਰਥ ਬਾਰੇ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ।

"ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ ਭਾਈ?" ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ "ਜੀ ਇਹ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਐਸ.ਪੀ. ਨੇ।" ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, "ਉਹ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਐ?"

"ਜੀ... ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ... ਕਪਤਾਨ ਨੇ।" ਕਪਤਾਨ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੋਚਿਆ ਸ਼ਾਇਦ ਪਛਾਣ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਦੱਸਣ।

"ਹੱਛਾ ਭਾਈ!" ਉਸਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, "ਪੁੱਛਦਾ ਐ ਸੋਲਵੀਂ ਦੀਆ ਗੱਲਾਂ, ਦੋ ਜਮਾਤਾਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਭਾਈ!"

ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਕਪਤਾਨ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰ ਕੇ ਦੋਨੇ ਮੁੜ ਗਏ। ਕਪਤਾਨ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਪਰਮਾਰਥ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਰਜੇ-ਬ-ਦਰਜੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸੀ ਉਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਹੀ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਭਣੇ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਸੰਤ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰੇ ਵਾਲੇ ਨਾਨਕਸਰ ਕਲੇਰੀਂ ਆਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਐਸਾ ਸਬੱਬ ਬਣਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਜੰਡੀ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਅਗੰਮੀ ਖਿੱਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ। ਉੱਥੋਂ ਚਾਲੇ ਪਾ ਕੇ ਸ਼ੇਰਪੁਰੇ, ਜੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਦਾਦਕਾ ਪਿੰਡ ਹੈ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਗਤਸਰ ਆ ਗਏ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਜੀ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਆ ਗਏ। ਕਵੀ ਜੀ, ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਸੰਗਤ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ। ਦੀਵਾਨ ਸਜ ਗਿਆ। ਕੀਰਤਨ ਹੋਣ ਲੱਗਾ।

ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਆਇਆ:

ਸਜਣ ਮਿਲੈ ਸਜਣਾ ਜਿਨ ਸਤਗੁਰ ਨਾਲਿ ਪਿਆਰੁ ॥

(ਅੰਗ ੫੮੭)

—ਚਲਦਾ

अमृत की महानता

श्री गुरु अमरदास जी, भक्त धन्ना जी, भक्त पीपा जी, शुकदेव मुनि और भक्त कबीर जी की साखियाँ

परम सत्कारयोग्य भाई साहिब भाई गुरइकबाल सिंघ जी के द्वारा दिए गए प्रोग्राम का अनुवाद

–जसविन्द्र सिंघ (पटियाला)

गुर बिनु घोरु अंधारु गुरु बिनु समझ न आवै।।

(अंग १३६६)

साध संगत जी, हम सब आपके गरीब निमाणे बच्चे हैं। हाथ जोड़ कर विनती है, यह सलाना समागम जो मनाया जाता है, मन की रीझ है निष्कर्ष कुछ बाहर आए, पाँच सौ शरीर अमृतधारी हों, गुरु वाले बनें। विधवा स्त्रियों को कोई सुविधा पहुँचे, श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी पर श्रद्धा बढ़े। यत्न है, गुरु साहिब सफलता प्रदान करें। जिन्होंने अमृत ग्रहण नहीं किया, इस पंक्ति को आज प्राप्त करके जाना :

गुर बिनु कोइ न उतरसि पारि।।१।। रहाउ।।

(अंग ८६४)

हाथ जोड़कर विनती है, जिन्होंने आप में से अमृत ग्रहण किया है, हाथ पर हाथ धर कर मत बैठ जाना। ढूँढना और कौन–सा निगुरा है जो मेरी विनती मान सकता है।

गुर बिनु कोइ न उतरसि पारि।।१।। रहाउ।।

(अंग ८६४)

थोड़े दिन हुए। दास एक बात पर बड़ा हैरान हुआ। दास ने इतिहास में पढ़ा कि भक्त धन्ना जी को ख्याल आया, कहने लगे– लो सात दिनों में ही पा लिया है। भक्त धन्ना जी ने सोचा कि ठाकुर ने सात दिन की जिद की। सात दिन में ही पा लिया है। साखी में लिखा है कि जिस दिन भक्त धन्ना जी के मन में आया कि सात दिन में ही ठाकुर को पा लिया है, प्रभु पाना कौन–सा कठिन है और रात को सपना आया। सपने में क्या देखते हैं, भक्त धन्ना जी जंगल में चले जा रहे हैं और आगे एक शरीर का पिंजर पड़ा है। चले जा रहे हैं। फिर देखा कि एक अन्य पिंजर मौजूद है। फिर देखते हैं, एक और पिंजर। सात पिंजर देखे। ठाकुर से मित्रता थी। दर्शन हो चुके थे। यहाँ तक भगवान ने कहा था, दुनिया में लेन–देन बना हुआ है। धन्ने, मैंने तेरा अन्न खाया है। तूने मुझे भोजन करवाया है। लेन–देन है। इसलिए तू मुझ से काम करवा। बताओ क्या काम करूँ। तेरी गायें चराई जाएँ कि खेती करूँ। भक्त धन्ना जी को ऐसे दर्शन हुए। अगले दिन भक्त धन्ना जी ने कहा– भगवान, गायें बाद में चराना, खेती बाद में करना। मैंने एक आप से दिल की बात करनी है। बताओ, धन्ने क्या बात है? कहता है, भगवान रात को बड़ा बुरा सपना देखा है। क्या देखा है? कहने लगा– मुर्दे, पिंजर। सात पिंजर देखे। भगवान हँस पड़े। कहने लगे–धन्ने यह हमारी

लीला ही है। महाराज, समझ नहीं आई। आपकी लीला कैसे? कहते, कल तूने ख्याल बनाया था, कौन–सा कठिन है, प्रभु को पाना। सात दिनों में ही पा लिया है। धन्ने, यह सपने में तुझे जवाब दिया है। भगवान, मैं समझा नहीं। धन्ने, यह सात पिंजर जो देखे हैं, यह किसी और के नहीं तेरे हैं। धन्ने, तेरे मन में भ्रम न रह जाए, सात दिनों में प्रभु को पा लिया है। तेरी सात जन्मों की कमाई। सात जन्म की तेरी पुकार। सात जन्म की भक्ति। सात जन्मों की विनती चली आ रही थी। प्राप्ति तुझे इस जन्म में हुई है। संगत जी इशारा समझना। दास बड़ा हैरान हुआ, इतिहास पढ़ कर। शायद आप भी किसी निगुरे को बताना। शायद वह जुड़ जाए। कोई शक नहीं, धन्ना जी को दर्शन हुए। कोई शक नहीं, धन्ना जी की खेती की, गायें चराईं। लेकिन एक दिन भगवान क्या कहते हैं? कहते धन्ने, आज तुझ से एक बात करने का चित कर रहा है। धन्ना जी कहते, बताईए। भगवान ने कहा– धन्ने, चाहे मैं तेरी खेती करता हूँ। पर मुझे एक अफसोस है, कि तू निगुरा है। धन्ने तुझे मेरे दर्शन हो गए। मैंने तेरी खेती की पर अफसोस कि मरणोपरांत तू मेरे स्वरूप में समा नहीं सकता। इशारा लेना। धन्ने, तेरी मुक्ति नहीं हो सकती। तू मेरे स्वरूप में समा नहीं सकता। काम चाहे मैं तेरे कर रहा हूँ। भक्त धन्ना जी दोनों हाथ अपने सिर पर रखकर सोचने लग गए और उन्होंने कहा, भगवान आप जी के दर्शनों के बाद भी कोई गुरु वाला बनना जरुरी है। भगवान ने कहा, हाँ जरुरी है। जब तक तू गुरु वाला नहीं बनता। काम मैं चाहे तेरे कर रहा हूँ। तुझे दर्शन मैं दे रहा हूँ पर तू मेरे स्वरूप में नहीं समा सकता। इशारा लेना। दास को बड़ी हैरानी हुई कि प्रभु के दर्शन भी हो जाएँ। क्या तो भी गुरु धारण करना जरुरी है। इस समय भक्त धन्ना जी ने विनती की भगवन् बताइए, मैं किसको गुरु धारण करूँ ? बीठुल भगवान जी ने कहाँ भेजा? काशी में भक्त रामानंद जी रहते हैं। उनको गुरु धारण करो।

गुरु प्यारो ! भक्त जी काशी में गए। भक्त रामानंद जी को गुरु धारण किया। इतिहास में लिखा है, कई महीने वहाँ रहे। उसके बाद आशीर्वाद लेकर वापिस लौट आए। तो भगवान ने कहा, हाँ, अब तू मेरे स्वरूप में समा सकता है। कोई आज निगुरा न रहे। अमृतपान करने के लिए प्रण पत्र कटवा कर जाना। सतिगुरु जी की कृपा से बीबी कौलां जी भलाई केन्द्र ट्रस्ट द्वारा महीने के पहले रविवार को गुरुद्वारा जन्म स्थान पहुविंड साहिब बाबा दीप सिंघ जी में अमृत संचार करवाया जाता है। जिन्होंने अमृत ग्रहण नहीं किया, कृपा करके गुरु वाले बनो। दास बात कर रहा था कि प्रभु के दर्शन के बाद भी मुक्ति नहीं, जब तक कोई गुरु धारण नहीं करता।

गुर बिनु कोइ न उतरसि पारि॥१॥ रहाउ॥

(अंग ८६४)

गुरु प्यारो, एक नगर हुआ है, गांगनौर। यहाँ का राजा जिसको वैराग्य हुआ है और उनका नाम सुनते हो, भक्त पीपा जी। जब दास ने भक्त पीपा जी का इतिहास सुना, दो चीजें मिलीं। आप भी लेना। एक चीज यहाँ मिली, गुरु धारण करना कितना जरुरी है और दूसरी चीज मिली। उस समय गुरु धारण करना कितना

कठिन था और अब कितना सरल है। भक्त पीपा जी की बड़ी बंदगी, बड़ी कमाई, देवी के उपासक थे। साध संगत जी, इतनी कृपा हो गई, देवी के दर्शन हो गए। इतिहास में लिखा है, देवी प्रसन्न होकर पूछती है, भक्त पीपा जी, क्या चाहते हो? तो भक्त पीपा जी के मुख में से निकला, देवी माता तेरे दर्शन हो गए, मुझे मुक्ति चाहिए। पढ़ो इतिहास, सच्चाई है। उस देवी का क्या उत्तर था? भक्त पीपा जी मैं पदार्थ दे सकती हूँ, कोई संसारी वस्तु मांगो, वह दे सकती हूँ पर मुक्ति मैं नहीं दे सकती। मुक्ति गुरु धारण किए बिना नहीं। गांगनौर नगर के रहने वाले भक्त पीपा जी, उस दिन से लगन लग गई कि मैंने गुरु धारण करना है। पूछते हैं, किस को गुरु धारण करुँ ? किसी ने कहा, काशी में भक्त रामानंद जी ध्यान देना। काशी में गए, भक्त रामानंद जी के स्थान पर और अंदर संदेश भेजा, पहरेदार के हाथ संदेश भेजा कि राजा पीपा आया है और उसने गुरु धारण करना है। अंदर से क्या उत्तर आया, इस आश्रम में निमाणों और असहाय के लिए जगह है, राजा के लिए नहीं। राजा होना बुरा नहीं, अंदर राजापन का अहंकार न आए। जब अंदर से संदेश आया तो भक्त पीपा जी ने गले में से सोने की माला पकड़ी और भक्त रामानंद जी के आश्रम के बाहर ही दान देना शुरु कर दिया। सोने के कंगन दान। कीमती वस्त्र दान। दस मिनट में सब कुछ दान करके पुनः संदेश भेजा, भक्त रामानंद जी को कहो, निमाणा व असहाय पीपा आया है। उन्होंने कहा, भेज दो अंदर। यहाँ गौर करना, दास ने दो चीजें लीं निष्कर्ष लेना। देवी के दर्शन के बाद देवी स्वयं कहती है, संसारी पदार्थ ले लो। पर मुक्ति नहीं।

तुम कहीअत हो आदि भवानी॥
मुकति की बरीआ कहा छपानी॥

संदेश भेजा। निमाणा असहाय पीपा आया है। अंदर से आवाज आई, आ जाओ अंदर। जब भक्त पीपा जी अंदर गए तो इतिहास में लिखा है, थोड़ा–सा जल्दबाजी में आ गए। रामानंद जी! मुझे गुरु दीक्षा दे दीजिए। रामानंद जी कुर्सी पर बैठे कहते बहुत जल्दी है। गुरु धारण करना है। गुरु दीक्षा लेनी है, गुरु मंत्र लेना है। बहुत जल्दी है। कहने लगे मुझे जल्दी है। भक्त रामानंद जी ने कहा, बहुत जल्दी है गुरु धारण करने की और जाओ फिर कुएं में छलांग लगा दो। गुरु प्यारो, निष्कर्ष लेना। भक्त पीपा जी कुछ समय के लिए सोचने लग गए। क्या करूँ ? कुएं में छलांग लगाऊँ कि वापिस जाऊँ। भक्त रामानंद जी ने कहा, बहुत जल्दी है तो फिर कुएं में छलांग लगा दे। आपको तो नहीं कलगीधर पिता जी कहते कुएं में छलांग मार दे। यहाँ तो प्रेरणा देकर। दास को कई कह देते हैं कक्कार फ्री मिल जाएँगे वहाँ से। यह भी न लेकर आने पड़े। आज से 60 साल पहले जो अमृत ग्रहण करता था, उससे नकद भेंट भी ली जाती थी। पाँच रुपए होते थे। कड़ाह प्रसाद की देग के प्रबंध की। प्यार से पाबंदी से भेट लेते थे। संगत जी इशारा लेना। भक्त रामानंद जी ने कहा– बहुत जल्दी है तो कुएं में छलांग मार दे। भक्त पीपा जी उठ पड़े। कहते कहाँ फंस गया। देवी के दर्शन हुए। उसने कहा मैं मुक्ति नहीं दे सकती। गुरु धारण करो। वहाँ से तुम्हें सच का उपदेश मिलेगा। उसकी कमाई कर, संत

महापुरुषों की सेवा करो। फिर तुझे प्राप्ति होगी मुक्ति की। वह कहने लगे, यह कहते हैं कि कुए में छलांग मार दे। करूँ तो क्या करूँ। हाथ जोड़कर भक्त पीपा जी ने कहा– आपकी खुशी कुएं में छलांग मारने से है तो फिर मैं मार देता हूँ। चल पड़े कुएं में छलांग मारने। भक्त रामानंद जी ने पीछे सेवक भेज दिए। कहते, यदि सचमुच छलांग मारने लगे तो इसे पकड़ लेना। वह छलांग मारने लगे तो सेवकों ने पकड़ लिया और ले आए। भक्त रामानंद जी ने गुरमंत्र गुरु दीक्षा दी। इशारा लेना। देवी के दर्शन भी हो गए तो भी प्यारो, जब तक गुरु धारण नहीं किया मुक्ति नहीं। यह सारा समागम अमृत संचार को समर्पित है तो आज यह टापिक लिया है। गुरु धारण किया है कि नहीं। पढ़ो जी :

गुर बिनु कोइ न उतरसि पारि ॥१॥ रहाउ ॥

(अंग ८६४)

आपने नाम सुना होगा, शुकदेव मुनि जी। माता के गर्भ में से साध संगत जी, जन्म नहीं थे लेते। अढाई घड़ियों के लिए माया को अलोप करना पड़ा, इन्होंने तो जन्म लिया। जन्म से इतनी बंदगी। शुकदेव मुनि का चित किया कि एक दिन विष्णुलोक में दर्शन करके आएँ। जब विष्णुलोक में गए तो साध संगत जी, धक्के मार कर निकाल दिया। बड़ा मन में आया, मेरी इतनी बंदगी। मेरे जन्म के समय माया को भी अलोप किया। मुझे इस लोक में नहीं बैठने दिया। धक्के मार कर निकाल दिया है। अपने पिता जी के पास आकर बताया, पिता जी, मुझे विष्णुलोक में धक्के मार कर निकाल दिया है। शुकदेव मुनि के पिता जी ने कहा– तू अभी निगुरा है। गुरु धारण नहीं किया।

और कहाँ जाना है। अपने पिता श्री गुरु अमरदास जी का इतिहास पढ़ लो। 21 बार या 22 बार यात्रा होकर आए, देवी की। रास्ते में एक शरीर मिला है, जिसने गुरु अमरदास जी के चरणों में पदम देखा। कहाँ से आए हो? ऐसे यात्रा से। प्रसाद दिया। उसने खा लिया। खाने के बाद कहने लगा– आपका गुरु कौन है?

श्री गुरु अमरदास जी कहने लगे, गुरु तो मैंने अभी धारण ही नहीं किया। वह शरीर जिसने पैर में पदम देखा, किसी विरले से। वह शरीर जिसने पैर में पदम देखकर प्रशंसा की थी, गुरु अमरदास जी की। आप कोई चक्रवर्ती राजा होंगे या बहुत बड़ी हस्ती। जब यह सुना कि मैंने गुरु अभी धारण नहीं किया तो वह शरीर परेशान होकर बोला कि आपने मेरा जन्म भ्रष्ट कर दिया है। आज निगुरे के हाथ का मैंने प्रसाद खा लिया है। मैंने तो आपको नहीं पूछा, आप बहुत करनी वाले, गुरु धारण किया होगा। उस दिन बाबा अमरदास जी के हृदय को चोट लगी और गुरु की तलाश की। किसके चरण पकड़े? धन्य श्री गुरु अंगद देव जी महाराज के।

शुकदेव मुनि के पिता जी ने कहा– जब तक पुत्र तूने गुरु धारण नहीं किया, तुम्हें विष्णु लोक में स्थान नहीं। तो पढ़ो इतिहास शुकदेव मुनि ने राजा जनक को गुरु धारण किया और जब किया, अंदर अहं था। मैं थी। मैं आई कैसे? राजा जनक गृहस्थी था और जब गुरु धारण किया तो अंदर अहं आ गया, मैं योगी। मैंने शादी नहीं करवाई। मैंने एक गृहस्थी को गुरु धारण कर लिया है। यह मैं आ गई। उस मैं को नष्ट करने के लिए पता नहीं कितने साल

जूठे पतल संगत के अपने सिर पर डलवाए शुकदेव मुनि ने।

गुरु प्यारो, आज कितना सरल है। शुकदेव मुनि ने राजा जनक को गुरु धारण किया। संगत जी इशारा लेना। गुरु बिना मुक्ति नहीं। अन्य भी बड़े इतिहास हैं। भक्त कबीर जी की क्या कम बंदगी थी। भक्त कबीर जी ने गुरु धारण कैसे किया? भक्त रामानंद जी अम्रत वेले गंगा स्नान करने जाते थे। भक्त कबीर जी उस पौढ़ पर लेट गए। एक दिन, दो दिन, दस दिन, बीस दिन। कभी वह बात बने। एक दिन बनी। भक्त रामानंद जी के पैर की ठोकर लगी, कबीर जी को। अढाई–तीन बजे का समय और भक्त रामानंद जी ने कहा, उठ राम के भक्त, राम कह। कबीर जी प्रसन्न हो गए। कहने लगे– मिल गया मंत्र। कबीर जी ने सबको बताना शुरु कर दिया, मैं अब निगुरा नहीं। कबीर जी कहते कि मेरे गुरु भक्त रामानंद जी। कुछ ब्राहाणों ने भक्त रामानंद जी को शिकायत की, आपने उस कबीर जुलाहे को, निम्न जाति वालों को शिष्य बना लिया है। भक्त रामानंद जी ने कहा, मैंने तो शिष्य बनाया नहीं। जी, वह तो आपका नाम डटकर ले रहा है कि मेरे गुरु रामानंद जी हैं। भक्त रामानंद जी ने कहा, लेकर आओ। जब लेकर आए भक्त कबीर जी को तो भक्त रामानंद जी ने कहा, तुझे मैंने कब शिष्य बनाया है? देखो, कितना कठिन था गुरु धारण करना। आज कितना सरल है। अभी भी हम रह जाएं अमृत ग्रहण करने से तो बुरी बात है। भक्त रामानंद जी ने कहा, तुझे मैंने कब शिष्य बनाया है। तू निम्न जाति का और मैं तुम्हें शिष्य नहीं बना सकता।

आज देख लो। मैंने नाम नहीं लेना। एक गाँव में हमने अमृत संचार गुरु साहिब की कृपा से रखा था। इस तरह अलग–अलग कौमों का भेदभाव था। उस गाँव के 20 व्यक्ति आकर कहने लगे– हमारी ऊँची बरादरी है। इस गाँव में निम्न जातियों वाले भी रहते हैं। यदि आप हमें अलग बाटे में अमृत ग्रहण करवाओ, फिर हम आपको 30–40 व्यक्ति दे सकते हैं। दास ने कहा– धन्य श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी ने एक बाटे में अमृत इसीलिए पान करवाया था कि ऊँच–नीच का भेद–भाव मिटाया जाए। और आप कह रहे हो कि अलग बाटे में ग्रहण करवाओ। इशारा लेना। भक्त रामानंद जी ने कहा– मैं तो नीच जाति वाले को शिष्य नहीं बनाता। आप कब बने हो। तुझे मैंने कब शिष्य बनाया। कबीर जी ने हाथ जोड़कर कहा– कई दिन मैं मार्ग में लेटा रहा। याद कीजिए, आज से कुछ सप्ताह पहले, आप गंगा स्नान करने जा रहे थे, आपके पैर की ठोकर मुझे लगी और आपने उस समय मुझे कहा, उठ राम के भक्त, राम कह। कबीर जी कहने लगे, गंगा का तीर्थ, ब्रह्ममुहूर्त का समय हो और आप जैसे भक्त के मुख में से मुझे राम का मंत्र मिले और बताइए सब बातें शुभ हैं और अभी भी कह रहे हो, मैंने तुझे शिष्य नहीं बनाया। तीर्थ हो, समय भी ब्रह्ममुहूर्त का हो और आपने अपने मुख में से मुझे मंत्र दिया। इशारा लेना। भक्त रामानंद जी भक्त कबीर जी की इतनी श्रद्धा देखकर कहने लगे अपने शिष्यों को, मैं विवश हूँ। इसकी श्रद्धा– भावना शायद आप से भी आगे ले जाए। इतना कठिन था गुरु धारण करना। यहाँ तो कोई मुश्किल नहीं। इसलिए हाथ जोड़कर

विनती है, अनेकों ने अमृत आप में से ग्रहण किया है पर जिसने भी नहीं किया, अपना नाम भरवा कर जाना ताकि घर जाकर फिर मन न बदल जाए। सोचो। किसी को टेलीफोन करुँ। किसी के घर जाऊँ, निगुरे को मना कर लाऊँ। श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी बड़े प्रसन्न होंगे। बड़े प्रसन्न होंगे।

सलाना प्रोग्राम और अमृत संचार प्रोग्राम डटकर नियत करो। एक भी शरीर अमृत ग्रहण करने आए तो भी मत घबराना। एक भी शरीर गुरु वाला बन जाए, बहुत बड़ी बात है। इशारा लेना, गुरु प्यारो। श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी बड़े प्रसन्न होंगे। एक–एक, दो–दो प्रण पत्र खाली लेकर जाना। और ढूँढना। दो दिनों में मैं कौन–सा निगुरा प्रेरणा देकर ला सकता हूँ। गाँव वालों की डयूटी लगी हुई है कि 13–13, 26–26, 50–50 शरीर, क्योंकि अब असली समय है। अब तो वो ढूँढने हैं जो कहते हैं कभी–कभी पी लेता हूँ। बस जी, सुल्तानविंड रोड जब रेहड़ी आ जाती है, खरोड़ों का सूप। एक रेहड़ी पर लिखा है, चिकन सूप। दास एक बार तबले वाले को लेने गया और कार लगा दी रेहड़ी के पास। यह अंदर से आ रहा और गली के सामने कौन–सी रेहड़ी लगी। मेरे पास सज्जन आ गए, कहने लगे, आपने भी शुरू कर दिया है। मैंने कहा, ऐसे स्थान पर कार लगाना भी मौत है। इशारा लेना। अब तो वे ढूँढने हैं, जो कहते हैं, कभी–कभी निकलें सुल्तानविंड रोड पर तो चिकन सूप पी लेते हैं। वैसे मैं बहुत अच्छा हूँ। कोई विवाह पार्टी आ जाए, फिर मैं थोड़ा–सा मीट खा लेता हूँ। असली सेवा अब है। यह मलाई उतर गई है। अब तो मंथन करके कुछ निकालना है। इसलिए जो मेहनत करके अब निकालोगे, श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी बड़े प्रसन्न होंगे। बहुत प्रसन्न।

भाई वीर सिंघ जी लिखते हैं कि जब कोई जत्था जाता था, दसम पिता जी पूछते थे, कितने शरीर आए हो? महाराज जी, 62 शरीर। किस नगर से आए हो? अमुक नगर। महाराज जी का पहला प्रश्न होता था कुछ अमृतपान करने वाले भी लेकर आए हो। भाई वीर सिंघ जी लिखते थे कि जो जत्था कहता था, महाराज, 17 व्यक्ति निगुरे हैं, अमृतपान करने आए हैं। महाराज जी उस जत्थे को सबसे अधिक खुशियाँ देते थे। जो निगुरों को प्रेरणा देकर गुरु वाले बनाएँ। इसलिए अपने तक सीमित न रहना। जिन्होंने अमृतपान किया है, वह आगे से कमाई करो। वह सोचो, द्वेष तो नहीं रखते। ईर्ष्या तो नहीं करते। अगली सीढ़ियाँ चढ़ो। जिन्होंने अमृतपान नहीं किया, वह अमृतपान करें। जिन्होंने अमृतपान किया है, वह प्रेरणा देकर अन्य शरीरों को श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी के चरणों से जोड़ें। उनको साखियों की टेपें बांटो। साखियाँ सुनाओ। देख लो, कम कमाई थी, धन्ना जी की। कम कमाई थी, भक्त पीपा जी की। कम कमाई थी, भक्त कबीर जी की। कम कमाई थी, शुकदेव मुनि की। इनको भी प्राप्ति तब हुई जब गुरु धारण किया। आओ सारे यह पंक्ति पढ़ो फिर समाप्ति है।

गुर बिनु कोइ न उतरसि पारि॥१॥ रहाउ॥

(अंग ८६४)

ooo

संक्षिप्त कथा

भाई लहणा जी से गुरु अंगद देव जी

—कविशर स्वर्ण सिंघ भौर

धन्य धन्य श्री गुरु अंगद देव जी का प्रकाश 31 मार्च 1504 मुताबिक 5 वैसाख संवत 1561 को फिरोज़पुर ज़िला, गाँव मते की सराय पिता फेरू मल व माता दया कौर जी की कोख से हुआ। बाबा फेरू मल जी के बुजुर्ग गुजरात के सूबे गाँव संघोवाल के वासी थे। कार्य करने के लिए पंजाब में फिरोज़पुर मते की सराय में आकर बस गए।

मते की सराय, बाबर बादशाह के समय इसको उजाड़ दिया, फिर एक नांगा साधु ने इसका निर्माण करवाया और यह नगर नांगे की सराय से मशहूर हो गया। बाबा फेरू मल जी फारसी के अच्छे ज्ञाता थे। फिरोजपुर के पठान के पास मुनीम के तौर पर आमदन खर्च के हिसाब– किताब की जिम्मेदारी संभाल ली, कुछ समय के बाद गाँव के चौधरी तख्त मल ने आमदन के हिसाब का काम इनको सौंप दिया। तख्त मल बहुत धनवान था। पठानी राज में इसका अच्छा रसूख था। फेरू मल जी व तख्त मल का सगे भाईयों जैसा प्यार था। तख्त मल के सात पुत्र व एक बेटी जिसका नाम सिक्ख इतिहास में बीबी विराई के नाम से प्रसिद्ध है। बाबा फेरू मल जी बीबी विराई जी को सगी बहनों की तरह मानते थे। भाई लहणा जी बीबी जी को भुआ जी कहकर बुलाते थे। बीबी विराई की शादी खडूर साहिब के चौधरी महिमे से हो गई। बीबी विराई जी आत्मदर्शी स्वभाव की थीं। चौधरी महिमे का इलाके में अच्छा तप तेज था। लोग इस तरफ से जरुरत पड़ने पर अपनी गर्ज के कारण आषाढ–सावन कर्ज लौटा देते थे।

खडूर साहिब से तीन मील दूर पहाड़ की बाही एक गाँव संघर के निकट गाँव सरली कलां इस गाँव के देवी चंद खत्री गोत के मरवाहे का भी साहूकारा बहुत मशहूर था। लोग इनसे हर काम पूछ कर करते। महिमे चौधरी एवं देवी चंद का आपस में बड़ा प्यार था। महिमा चौधरी व बीबी विराई जी इस परिवार को मिलने के लिए गाँव संघर आए। देवी चंद व उसकी पत्नी बीबी किरन देवी ने बड़ा आदर–मान किया। दोनों परिवार खुशी में बातें करते थे। देवी चंद जी की पुत्री बीबी खीवी जी जल–पानी तैयार करके लाए। बीबी खीवी जी की ओर देखकर बीबी विराई जी बड़े खुश हुए और कहने लगे, बेटी जवान हो गई है। चौदह–पंद्रह साल की है। इसके जीवन पर नया निखार आ गया है। इसकी शादी कर देनी चाहिए। बीबी खीवी जी के माता जी कहने लगे, बहन जी, आप भी ध्यान रखो। कोई अच्छा वर देखकर योग्य लड़का देख लो, यह कार्य बहन–भाई ही करते हैं। हम बेटी का रिश्ता आपको प्रदान कर देंगे। सायंकाल हो गया। बीबी खीवी जी ने प्रसाद तैयार किया। दोनों परिवारों ने साथ बैठकर ग्रहण किया और बीबी जी व चौधरी महिमा जी खडूर साहिब आ गए। कुछ दिन बीत गए। चौधरी के साथ बीबी विराई जी ने सलाह की कि मेरे मायके परिवार के साथ फेरू मल जी का बहुत प्यार है। उनका

होनहार पुत्र बड़ा सुंदर है। पहले हम मेरे मायके चलें। उनके साथ सलाह–मशवरा करें, फिर जैसे होगा कर लेंगे। दोनों मत्ते की सराय पहुँच गए। सुबह फेरू मल जी को पता लगा बहिन विराई व जीजा चौधरी खडूर साहिब से आए हैं। उनको परिवार सहित मिलने के लिए गए। तख्त मल ने बात शुरू की कि विराई व चौधरी, भाई लहणे जी के लिए लड़की देखकर आए हैं। कहते लड़की खडूर साहिब के निकट गांव संघर की है, यह सारी जिम्मेदारी स्वयं निभाएँगे। फेरू मल जी बड़े खुश हुए संबंधियों के पास जाएँगे। अपनी बहन को मिलकर आया करेंगे। बीबी विराई जी अपने भाई को खुशी का संदेश देकर खडूर साहिब आ गए। फिर अगले दिन संघर आकर अपने भाई फेरू मल की बाबत कहा– मेरा धर्म भाई फेरू मल का होनहार पुत्र, हमने उसका चुनाव किया। पूरा परिवार वैष्णो है। लड़का पंद्रह साल का है। वैष्णो देवी, ज्वाला जी के दर्शन करने हर साल संग लेकर जाते हैं, गरीबों के सहायक हैं, दहेज लेन–देन के हक में नहीं। इस सारी बात की जिम्मेदारी उठाते हैं। उनकी ओर से आपको कोई शिकायत नहीं आएगी। बीबी विराई से बात सुनकर देवी चंद व किरन देवी बड़े प्रसन्न हुए। वैष्णो रिश्ते कौन–से मिलते हैं, आजकल लड़के नशा बहुत करते हैं, हम भी इसी बहाने उनके साथ देवी के दर्शन करने जाया करेंगे, साथ ही बीबी विराई का भतीजा है। कौन–सा पराया है खडूर व संघर कौन–सा दूर है। कुशलक्षेम का पता लगता रहेगा। थोड़े दिनों के बाद विवाह का दिन पक्का कर दिया। 16 माघ 1576 संवत के दिन साहे चिट्ठी लिखकर भेज दी और ताकीद में कहा कि बाराती सब्र संतोष वाले आएं, बसंत ऋतु थी। बसंत के मंगल गाए गए। विवाह की रस्में पूरी करके बारात वापिस लौट गई। तख्त मल व फेरू मल के प्यार में चुगलखोर ने दरार पैदा कर दी। तख्त मल को कहा कि फेरू मल आपके कारोबार में हेराफेरी करके माया एकत्र करता है, हजारों रुपए का गबन निकल आएगा। पड़ताल करवा लो तख्त मल ने सुनकर बिना पूछे फेरू मल जी को कैद कर लिया। वह किसी की सिफारिश भी नहीं था मानता। बहुत कठोर स्वभाव का था। भाई लहणा जी दूर की सोचकर भुआ विराई जी के पास खडूर साहिब आ गए। तख्त मल अपनी बेटी विराई की कभी कोई बात मना नहीं करते थे। बीबी विराई जी इस समय धन्य गुरु नानक देव जी की सिक्खी धारण कर चुकी थी। भाई लहणा जी बीबी विराई जी के साथ धन्य गुरु नानक देव जी के सत्संग की भी हाजरी भरने गए। उनसे आशीर्वाद प्राप्त किया। बीबी विराई से चिट्ठी लेकर भाई लहणा जी वापिस आ गए। बीबी जी ने अपने पिता को लिख भेजा था कि फेरू मल जी को तुरंत रिहा किया जाए तांकि वह अपने पुत्र से हिसाब–किताब की सही रिपोर्ट दे सकें। पूरे हिसाब–किताब में एक पैसे का कोई घपला न निकलने पर इज्जत से बरी हो गए। उसके बाद तख्त मल का काम छोड़कर हरीके पतन दुकान शुरू की पर कामयाब न हुए। फिर ससुराल की सलाह से खडूर साहिब दुकान का काम शुरू किया और कामयाब हो गए।

मौत ने हरेक इन्सान पर जरुर आना है। बाबा फेरू मल जी सन 1526 को देह त्याग गए। भाई लहणा जी पर घर व संग की जिम्मेदारी उनके सिर पर आ गई। दुकानदारी के काम के बाद रात को देवी की भेंटे गाने का आपका

मनभावन शौक था।

प्रभातकाल स्नान करके देवी की भेंटे गाना शुरू करने लगे थे। अचानक परमेश्वर की ऐसी करनी हुई कि भाई लहणा जी आत्मिक व मानसिक तौर पर स्वयं को अलग–अलग अनुभव कर रहे थे। भाई जोध जी के मुखारबिंद से धन्य गुरु नानक देव जी की बाणी सुनी। यह बाणी आसा दी वार की 21वीं पउड़ी से सुन कर जीवन को बदल दिया। भाई लहणा जी की सारी अंदरूनी चेतना हिल गई। वह बीबी विराई जी के पास अपनी मानसिक दशा बयान करने के लिए आ गए। आत्मदर्शी बीबी जी ने कहा कि आप करतारपुर जा कर गुरु जी के दर्शन करो, आपकी सारी चिंता दूर हो जाएगी। अक्तूबर–नवंबर के महीने देवी दर्शनों के लिए देवी भक्तों की मण्डली तैयार हो चुकी थी और करतारपुर पहुँच गए। बाहर डेरा किया। भोजन करके रात बिताई। सुबह भक्तों से कुछ समय मांगकर अपनी घोड़ी पर सवार होकर भाई लहणा जी धन्य गुरु नानक देव जी के दर्शन को चल दिए। करतारपुर पहुँच कर भाई लहणा जी पूछते हैं कि धन्य गुरु नानक देव जी के दर्शन करने थे जिन को पूछा, वह आप धन्य गुरु नानक साहिब जी थे मगर बताया नहीं कि हम ही है गुरु साहिब। भाई लहणा जी घोड़ी पर सवार थे, आगे धन्य गुरु नानक देव जी महाराज पैदल जा रहे थे, और उन्होंने कहा कि आप घोड़ी पर सवार मेरे पीछे आ जाओ, मैं आपको उनके घर पहुँचा दूँगा। यहाँ एक नुक्ता बहुत ध्यान देने योग्य है।

खडूर साहिब सन् 1517 में बीबी विराई जी के साथ दर्शन किए थे। फिर सन 1532 में बीबी विराई जी के साथ दर्शन किए थे। फिर सन 1532 को दूसरी बार करतारपुर दर्शन किए और गुरु जी को पहचान क्यों न सके। वह साधारण किसान की तरह थे। न गोल दमाला, न माला, न बैरागन, न पैरों में खड़ाऊँ, न लम्बा चोला, न भगवे वस्त्र। भाई लहणा जी पीछे–पीछे धर्मशाला पहुँच गए। घोड़ी को बांधकर अंदर आने के बारे में कहा। गुरु साहिब ने उनका नाम पूछा और कहाँ से आए। अपना नाम लहणा बताया और कहा खडूर से आया हूँ, साथ ही मन परेशान हुआ भाई लहणा जी का। कहने लगे मुझ से बड़ी भूल हुई है। मैं घोड़ी पर चढ़कर आया हूँ और आप गुरु साहिब मेरे आगे पैदल आए हैं। महाराज जी ने कहा– परेशान होने की जरुरत नहीं। लहणेदार सदा घोड़ियों पर चढ़कर आते हैं। आप ने लेना है। अच्छा हुआ हमें ढूँढना नहीं पड़ा। भाई लहणा जी संग को जम्मू की तरफ भेजकर स्वयं धन्य गुरु नानक देव जी को समर्पित होकर सेवा में लीन रहे। थोड़े दिन के बाद सतिगुरु जी ने हुक्म कर दिया, लहणा जी आप खडूर जाओ। हुक्म का पालन करते हुए वह खडूर आ गए। प्रेम के आकर्षण में खडूर से करतारपुर आ गए, लंगर के लिए। भारी गठड़ी उठाकर करतारपुर आ गए। सतिगुरु जी के बाबत पूछा। माता जी कहने लगे, गुरु साहिब खेत में काम कर रहे हैं। आप थके हुए आए हो भोजन करो और आराम करो। प्यारे की चाहत वाले कभी आराम नहीं करते हैं:

हरि के सेवक जो हरि भाए
तिन् की कथा निरारी रे।।
आवहि न जाहि न कबहू मरते
पारब्रहम संगारी रे।।३।।

(अंग 855)

प्रेम के आकर्षण में खेत में पहुँच गए। सतिगुरु जी के दर्शन करके निहाल हो गए।

सतिगुरु जी ने घास को काटकर इकट्ठा किया था। लहणा जी घास की गठरी उठाकर घर आ गए। माता सुलखणी जी ने देखकर कहा, महाराज यह बेचारा पहले ही खडूर से भारी गठरी लेकर आया था, आपने भी इसको गठरी पकड़ा दी, बेचारे के कपड़े कीचड़ से खराब हो गए हैं। सतिगुरु जी ने कहा– कीचड़ नहीं केसर जो धुर दरगाह से परवान होकर आया है, भाई लहणा जी लगभग 7 साल धन्य गुरु नानक पातशाह जी की संगत के दौरान रहे। सैकड़ों घटनाओं का पता ही सिक्ख इतिहास बताता है। भाई लहणा जी से पहले ही लाखों जिज्ञासु धन्य गुरु नानक देव जी से आत्मिक मार्गदर्शन हासिल कर चुके थे। गैर सिक्ख सेवकों की कलम से लिखे तथ्य मिलते हैं:

धन्य श्री गुरु नानक जी ने करोड़ों लोगों को चरन पाहुल दी। भाई लहणा जी के लिए खेतीबाड़ी का काम कठिन था। भारी गठरी उठाना, धर्मशाला में से मृत चुहिया निकालना, धर्मशाला की दीवार बनाना, कीचड़ में से लोटा निकालना, रावी में आधी रात को वस्त्र सुखाना, स्नान के समय और अनेक परीक्षाओं में उत्तीर्ण होना सिक्खी सिद्धांतों का हुक्म मानने के लिए ऊँचे आदर्शों की प्राप्ति है, गुरबाणी का फुरमान है:

हुकमि मंनिऐ होवै परवाणु
ता खसमै का महलु पाइसी।।

(अंग ४७१)

भाई लहणा जी के दो पुत्र– दासू जी और दातू जी एवं दो पुत्रियां– बीबी अमरो जी व बीबी अनोखी जी थे। उनकी पत्नी बीबी खीवी जी धार्मिक रुचि के थे। परमात्मा की रज़ा में ऊँचे आदर्शों में भाई लहणा जी की अनुपस्थिति में जीवन व्यतीत किया। करतारपुर ईश्वर के हुक्म से धन्य श्री गुरु नानक देव जी ने भाई लहणा जी को परख की कसौटी पर अंतिम परीक्षा के समय धन्य श्री गुरु नानक देव जी ने निकटवर्ती सिक्खों पर सख्त विषम प्रश्न उत्पन्न कर दिया। कुछ कुत्ते इकट्ठे करके हाथ में छड़ी लेकर शिकारियों की तरह कंधे पर थैला डालकर रावी की ओर चल पड़े। एक जगह सफेद कपड़े में मुर्दे की शक्ल जैसा शरीर की तरह लपेटा पदार्थ था। सतिगुरु जी इस जगह बैठ गए। शेष सिक्ख भी पास बैठ गए। सतिगुरु जी ने हुक्म किया यह मुर्दा किसने खाना है, आगे आ जाए। इस हुक्म में परिवर्तन नहीं होगा और वचन किया :

जउ तउ प्रेम खेलण का चाउ।।
सिरु धरि तली गली मेरी आउ।।
इतु मारगि पैरु धरीजै।।
सिरु दीजै काणि न कीजै।।२०।।

(अंग १४१२)

यह ऐसा हुक्म होना हैरान करता था। सब लोग सुनकर वापिस लौट गए। भाई लहणा जी प्रशंसा के योग्य हैं, हुक्म मानने में संकोच नहीं किया। पूर्ण प्रतीत श्रद्धा के घर में अपने गुरु जी से पूछा– सतिगुरु जी आप जी हुक्म करो, किस ओर से खाना शुरु करूँ। पैरों की तरफ से या सिर की ओर से। वहाँ मुर्दा कहाँ था कपड़ा उठाकर देखा– गर्म–गर्म कड़ाह प्रसाद नज़र आया। मुख्य सिक्ख की मौजूदगी में कहा– अब यह मेरा रूप बन गए हैं। भाई गुरदास जी रूपमान करते हैं जैसे पारस से साधारण पत्थर व साधारण लकड़ी चंदन बन जाती है, शक नहीं

–शेष पन्ना 53 पर पढ़ो जी

प्रश्न उत्तर

जिंदगी की बारीकियाँ

गुरु साहिब जी की कृपा और भाई साहिब भाई गुरइकबाल सिंघ जी की प्रेरणा से ज़िंदगी की बारीकियाँ कालम **'सिफति सालाह रसाले'** में पिछले कई वर्षों से प्रकाशित हो रहा है। इस कालम में संगतों द्वारा भाई साहिब जी को समय–समय पर पूछे जाने वाले सवालों के जवाब दिए जाते हैं। इसी कालम की शृंखला को आगे जारी रखते हस्तलिखित अंक से भाई साहिब जी के कीर्तन के उन अंशों को सवाल–जवाब के रूप में हू–ब–हू प्रकाशित किया जा रहा है, जिन में से भाई साहिब जी कीर्तन करते संगत को आम रूप में आने वाली दुनियावी और आध्यात्मिक कठिनाई का गुरमति अनुसार समाधान बताते हैं।

1. प्रश्नः आदरणीय वीर जी, श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी महाराज जब भी अपने सिक्ख पर खुश होते हैं तो इसकी क्या निशानी होती है?

उत्तरः जब भी आपका किसी नाम जपने वाले गुरसिक्ख से मिलाप हो जाए या आपको सत्संग की घड़ियां नसीब हो जाएं या आपके घर संगत के चरण पड़ जायें तो समझ लीजिए कि श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी महाराज आप पर खुश हैं। पवित्र गुरबाणी का भी फुरमान है–

जिन कउ क्रिपा करत है गोबिदु
ते सतसंगि मिलात ॥३॥

(अंग १२५२)

ooo

2. प्रश्नः आदरणीय वीर जी, हमें कितनी देर तक नाम जपना चाहिए?

उत्तरः श्री गुरु अर्जुन देव जी का फुरमान है कि मनुष्य धरती पर आया ही नाम जपने के लिए है। सतिगुरु जी बाणी में फुरमान करते हैं:

सासि सासि सिमरहु गोबिंद ॥

(अंग २६५)

इसलिए हमें नाम जपते रहना चाहिए। हमें कोशिश करनी चाहिए कि सारा समय नाम–बंदगी के पहरे में ही व्यतीत करें। अगर एक स्थान पर टिक कर बैठने से हमारा मन विचलित हो तो तरीके बदले जाए पर नाम जपना मत छोड़े। भाई वीर सिंघ जी ने नाम जपने के लिए कितने ही साधन बनाए हुए थे। श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी महाराज हुक्म करते हैं:

दिनु राती आराधहु पिआरो निमख न कीजै ढीला ॥

(अंग ४६८)

ऊठत बैठत सोवत जागत इहु मनु तुझहि चितारै ॥

(अंग ८२०)

हमें अपने आप को चैक करना चाहिए कि हम इन पंक्तियों से कितनी दूर हैं। यदि दूर हैं तो अपने नितनेम के अतिरिक्त जपु जी साहिब

का एक पाठ बढ़ा कर सतिगुरु जी के चरणों में प्रार्थना करें हे सतिगुरु जी! इन पंक्तियों पर चलने का हमें बल व उद्यम बख्शो जी। बाकी अढ़ाई घण्टे कम से कम गुरबाणी व सिमरन का नियम होना आवश्यक है। अढ़ाई घण्टे नेम करने के बाद भी दिन भर काम करते हुए इस तरह जीवन व्यतीत करें जैसे सतिगुरु जी का फुरमान हैः

नामा कहै तिलोचना मुख ते रामु सम्म्हालि॥
हाथ पाउ करि कामु सभु चीतु निरंजन नालि॥२१३॥

(अंग 1375–76, १३७५–७६)

ooo

3. प्रश्नः आदरणीय वीर जी, नाम जपने के बाद नाम संभालना कैसे है? सुमति दीजिए।

उत्तरः सबसे बड़ी बात है, किसी का दिल कभी भी नहीं दुखाना चाहिए। शेख फरीद जी अपनी बाणी में कहते हैं, यदि तुझे परमात्मा से मिलने का शौक है तो किसी का दिल न दुःखाना।

जे तउ पिरीआ दी सिक हिआउ
न ठाहे कही दा॥१३०॥

(अंग १३८४)

किसी का दिल दुखाना अपने पुण्य जला लेना है। जिस प्रकार ट्यूबवैल में से पानी बहुत गति से निकलता है, उसी तरह जब आप किसी का दिल दुखाते हो तो आपके पुण्य भी तेज पानी की तरह बहते जाते हैं। इसके अतिरिक्त यदि वाहिगुरु जी ने आपको सत्संग की घड़ियां बख्शिश की हैं तो संगत करने के उपरांत घर जाकर जपु जी साहिब की पाँच पउड़ियों का पाठ करके गुरु साहिब का धन्यवाद करो कि आपने कृपा करके सत्संग की घड़ियां नसीब करवाई हैं। इस तरह करने से कमाई संभाली जाएँगी और आपकी यह घड़ियां दरगाह में जमा हो जाएँगी। आम तौर पर कीर्तनीऐ प्रयत्न करे कि कीर्तन करने से पहले जपु जी साहिब का पाठ करके कीर्तन करने बैठे। ऐसा करने से रस बन जाएगा और इसी तरह कीर्तन करने के उपरांत जपु जी साहिब का पाठ करके धन्यवाद किया जाए। ऐसा करने से किया हुआ कीर्तन भक्ति बन जाएगा। अगर हम आम जिंदगी में भी ऐसा करते जाएं कि हर काम करने से पहले बाणी पढ़ कर अरदास करें और काम होने के बाद बाणी पढ़ कर शुक्राना करें तो ऐसा करने से एक तो गुरु साहिब की कृपा हमारे हर काम में वरतेगी और दूसरा नाम की संभाल भी होती जऐगी।

ooo

4. प्रश्नः आदरणीय वीर जी, वह कौन–सी दुकान है, जहाँ से मुझे गुरु के प्रेम की दात मिल सके?

उत्तरः उस दुकान का नाम है साधसंगत। पवित्र गुरबाणी का फुरमान है–

साधसंगति बिना भाउ नही ऊपजै
भाव बिनु भगति नही होइ तेरी॥

(अंग ६६४)

जब तक आपको संगत नहीं मिली, तब तक प्रेम नहीं मिलेगा। यहाँ कच्ची भी पकती है और पक्की भी पकती है। जो कच्ची में है, वह उपदेश लेता है और जो पक्की में है, वह नाम का रस लेता है।

ooo

5. प्रश्नः आदरणीय वीर जी, सिक्ख का प्रतिदिन नितनेम कितना होना चाहिए?

उत्तरः कुछ पुरातन गुरु इतिहास की खोज व महापुरुषों के वचनों के अनुसार आम जिज्ञासु को 24 घण्टों में से अढ़ाई घण्टे का समय अवश्य गुरु के चरणों में लगाना चाहिए। बाकी इन अढ़ाई घण्टों में अमृत वेले कितना नियम होना चाहिए? इस बारे श्री गुरु अमरदास जी के इतिहास में से जिक्र मिलता है कि कुछ सिक्खों ने महाराज जी से प्रश्न पूछा था कि सिक्ख के लिए अमृत वेले में कितना समय नितनेम के लिए आवश्यक है तो महाराज जी ने एक नाव की मिसाल देते हुए कहा कि यदि सारी नाव पानी में डूबी हो और केवल चार अंगुल पानी से बाहर हो तो भी दूसरे किनारे लगा देती है। इसी प्रकार यदि सिक्ख को गृहस्थी में रहते हुए बहुत व्यस्तताएं हैं, पर वह अमृत वेले की चार घड़ियां ही संभाल ले तो उसका भी बेड़ा पार लग जाता है। एक घड़ी 24 मिनट की होती है और चार घड़ियों का समय 96 मिनट बनता है, भावार्थ एक घण्टा, 36 मिनट का समय बन जाता है। इन अढ़ाई घण्टों में अमृत वेले में लगभग डेढ घण्टा आवश्यक है, बाकी समय दिन को या शाम को पूरा कर ले।

ooo

–पन्ना 50 का बाकी

धन्य श्री गुरु नानक देव जी व धन्य श्री गुरु अंगद देव जी के शरीर अलग–अलग थे पर जीवन व ज्योति युक्ति तो ऐसी थी:

पारम होइआ पारसहू
सतिगुर परचे सतिगुरु कहिणा।
चंदन होइआ चंदनहु
गुर उपदेस रहिण विच रहिणा।
जोत समाणी जोत विच
गुरमति सुख दुरमति दुख दहिणा।
अचरज नूं अचरज मिले
विसमादे विसमाद सहिणा।
अपिउ पीण निझर झरन
अजर जरन असहन सहिणा।
सच समाणा सच विच
गाडी राह साधसंग बहिणा।
बाबाणे धरि चानण लहिणा।

(वार २८, पउड़ी ६)

धन्य श्री गुरु नानक देव जी गुरयाई की जिम्मेदारी के समय वह पोथी जिस में अपनी बाणी व भक्तों की बाणी दर्ज थी, सौंपकर कहा– अब आप खडूर साहिब में अपने प्रचार का मुख्य केन्द्र बनाओ। हुक्म मानकर अपनी बुआ विराई जी के घर टिको। संगत ने बाबा बुड्ढा जी के नेतृत्व में कीर्तन करते बीबी विराई जी को विनती की खुले पंडाल में सतिगुरु जी दर्शन दें। विनती परवान हो गई। धन्य श्री गुरु अंगद देव जी संगत को शबद का प्रसाद बांटते थे। वहाँ उनके महल माता खीवी जी लंगर में भांति–भांति के देसी घी वाली खीर हाथों से तैयार करके बाँटते थे।

लंगरि दउलति वंडीऐ
रसु अंमितु खीरि घिआली।।

(अंग ६६७)

ooo

Transcription of Discourse Rendered by Bhai Guriqbal Singh Ji

Dedicated to Sri Guru Amar Das Ji

I Am a Sacrifice unto Satguru
ਸਤਿਗੁਰ ਮੈ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤੋਰ ॥

By: Jaswinder Singh (Patiala)

ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਘਰੁ ੧
ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
ਕਤ ਜਾਈਐ ਰੇ ਘਰ ਲਾਗੋ ਰੰਗੁ ॥
ਮੇਰਾ ਚਿਤੁ ਨ ਚਲੈ ਮਨੁ ਭਇਓ ਪੰਗੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਏਕ ਦਿਵਸ ਮਨ ਭਈ ਉਮੰਗ ॥
ਘਸਿ ਚੰਦਨ ਚੋਆ ਬਹੁ ਸੁਗੰਧ ॥
ਪੂਜਨ ਚਾਲੀ ਬ੍ਰਹਮ ਠਾਇ ॥
ਸੋ ਬ੍ਰਹਮੁ ਬਤਾਇਓ ਗੁਰ ਮਨ ਹੀ ਮਾਹਿ ॥੧॥
ਜਹਾ ਜਾਈਐ ਤਹ ਜਲ ਪਖਾਨ ॥
ਤੂ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਹੈ ਸਭ ਸਮਾਨ ॥
ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਭ ਦੇਖੇ ਜੋਇ ॥
ਊਹਾਂ ਤਉ ਜਾਈਐ ਜਉ ਈਹਾਂ ਨ ਹੋਇ ॥੨॥
ਸਤਿਗੁਰ ਮੈ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤੋਰ ॥
ਜਿਨਿ ਸਕਲ ਬਿਕਲ ਭ੍ਰਮ ਕਾਟੇ ਮੋਰ ॥
ਰਾਮਾਨੰਦ ਸੁਆਮੀ ਰਮਤ ਬ੍ਰਹਮ ॥
ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਾਟੈ ਕੋਟਿ ਕਰਮ ॥੩॥੧॥
(ਅੰਗ ੧੧੯੫)

Satsangat Ji, as you all are sitting in the lap of Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji and we all are a sacrifice unto Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji. We all are happy to see that Sikhism is growing. The family of the Sikhs is getting bigger. All are requested to concentrate on the hymns (Gurbani) contained in Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji. Keep in mind the philosophy of Bhagat Surdas Ji. Once he was going hurriedly to attend a congregation. Someone asked why he was going so fast. Surdas said, he was going to attend the congregation. At this the passer- by said that how he would behold God as he was blind, then what's the fun of being in a hurry. Bhagat Surdas Ji said that he could not behold God but wherever he would sit, God would see him in the congregation. So, I request all of you, to sit wherever you can as Guru Himself is watching you and marking your attendance.

My second request is to consider Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji as if Dhan Dhan Sri Guru Amar Das Ji is sitting in front of you- such should be our spirit. Today is the incarnation day of Sri Guru Amar Das Ji. Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji should not be considered a book. Baba Nand Singh

Ji used to say that one can have darshan of all the ten Gurus in Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji. The only thing is that we should have honest spirit, only then can we have 'darshan' in abstract.

This is our first lesson to remember otherwise you will see such institutions in future as will tell you that there is no need to cover Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji with the sacred cloth, no need to tie overhead sacred cloth over the scripture. Unless we treat it as 'Guru', we cannot feel the presence of Guru Amar Das Ji in Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji. Bulle Shah has explained our beginning like this:

ਇਸ਼ਕ ਕੀ ਨਿਮਾਜ਼ ਕਾ ਯਹ ਪਹਲਾ ਉਸੂਲ ਹੈ।
ਯਾਰ ਹੋ ਸਾਮਨੇ ਤੋ ਸਿਜਦਾ ਕਬੂਲ ਹੈ।

So when we are before the Guru, we should express our spiritual love also. Such should be the conviction of a Gursikh:

ਅੰਦਰਿ ਸਚਾ ਨੇਹੁ ਲਾਇਆ ਪ੍ਰੀਤਮ ਆਪਣੈ ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਹੋਇ ਨਿਹਾਲੁ ਜਾ ਗੁਰੁ ਦੇਖਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ॥੧॥
(ਅੰਗ ੭੫੮)

All the Gurus are very much present in Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji. Let's all of us recite these verses collectively:

ਸਤਿਗੁਰ ਮੈ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤੋਰ ॥
(ਅੰਗ ੧੧੯੫)

Who is Guru Amar Das Ji? Just try to understand:

ਗੁਰਿ ਬਾਬੈ ਫਿਟਕੇ ਸੇ ਫਿਟੇ ਗੁਰਿ ਅੰਗਦਿ ਕੀਤੇ ਕੂੜਿਆਰੇ ॥
ਗੁਰਿ ਤੀਜੀ ਪੀੜੀ ਵੀਚਾਰਿਆ ਕਿਆ ਹਥਿ ਏਨਾ ਵੇਚਾਰੇ ॥
(ਅੰਗ ੩੦੭)

He is so kind even to His criticisers because he knows it is not under their control to change their nature/behaviour:

ਗੁਰਿ ਤੀਜੀ ਪੀੜੀ ਵੀਚਾਰਿਆ ਕਿਆ ਹਥਿ ਏਨਾ ਵੇਚਾਰੇ ॥
ਗੁਰੁ ਚਉਥੀ ਪੀੜੀ ਟਿਕਿਆ ਤਿਨਿ ਨਿੰਦਕ ਦੁਸਟ ਸਭਿ ਤਾਰੇ ॥
(ਅੰਗ ੩੦੭)

Guru Ji says, these who have placed him at fourth place, He is pointing towards Dhan Sri Guru Amar Das Ji:

ਗੁਰੁ ਚਉਥੀ ਪੀੜੀ ਟਿਕਿਆ ਤਿਨਿ ਨਿੰਦਕ ਦੁਸਟ ਸਭਿ ਤਾਰੇ ॥
(ਅੰਗ ੩੦੭)

ਸਤਿਗੁਰ ਮੈ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤੋਰ ॥
(ਅੰਗ ੧੧੯੫)

The need is to have true feeling to recognise the Guru. Baba Nand Singh Ji says that incarnation days are the greatest days. He used to say that on such pious days, if an animal or bird dies, its soul never goes to hell. The doors of heaven remain open throughout the day on such pious days. So we should also beg for blessings on this day. The Guru will definitely bless us. If we bear one pious word in our heart, our life will change!

ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਕੀ ਅਕਥ ਕਥਾ ਹੈ
ਇਕ ਜੀਹ ਕਛੁ ਕਹੀ ਨ ਜਾਈ ॥
(ਅੰਗ ੧੪੦੬)

Sangat walk afoot from Sri Amritsar to Sri Goindwal Sahib once a year. Sangat seeks liberation from the mortal cycle. Sangat from Bibi Kaulan Ji also participate in this religious march. We try to get our presence marked. We go upto Tarn Taran on buses and then we move on foot from Tarn Taran to Goindwal Sahib. Once we were going on foot, Goindwal Sahib was 3-4 miles away. I was very tired. I was unable to walk. I was leading the Sangat so I felt ashamed. I was double-minded. I was dragging myself. Prayer helps a Sikh in such times. I prayed to Dhan Guru Amar Das Ji to bless me. Some commitments, principles flashed in my mind, from where we will come to know how life of Guru Amar Das Ji cannot be related (told). I thought- how great is Dhan Guru Amar Das Ji. We are to walk only for 15-16 miles once in a year and we are tired. But look at Guru Amar Das Ji who kept fetching water daily for His Guru continuously for 12 years without failure and He never felt tired. He is unique, hence His life and actions cannot be told in words. Then another idea struck me. Our luggage was in a truck, a woman devotee was carrying my purse and she was finding it heavy. I wondered how Guru Ji used to carry a pitcher full of water. He used to bathe His Guru. He did it continuously for 12 years. This is something unrelatable (inexplicable) about the Guru. The third concept that struck was- My age was 35-40 years at that time. But Guru Amar Das Ji used to fetch a pitcher full of water on His head when he was 72 years old. This is something inexplicable about him. Guru Ji composed this hymn:

ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਢੇ ਕਦੇ ਨਾਹੀ ਜਿਨ੍ਾ ਅੰਤਰਿ ਸੁਰਤਿ ਗਿਆਨੁ ॥
ਸਦਾ ਸਦਾ ਹਰਿ ਗੁਣ ਰਵਹਿ ਅੰਤਰਿ ਸਹਜ ਧਿਆਨੁ ॥
ਓਇ ਸਦਾ ਅਨੰਦਿ ਬਿਬੇਕ ਰਹਹਿ ਦੁਖਿ ਸੁਖਿ ਏਕ ਸਮਾਨਿ ॥
(ਅੰਗ ੧੪੧੮)

Old persons should pay attention towards this hymn please. Try to understand it, we would have to forsake physical love. Our body feels fatigue not our soul. Cruel people plucked off flesh from the body of Baba Banda Singh Ji Bahadar with pliers and pincers. The person who was plucking flesh was trembling and asking if he did not feel pain. Baba Banda Singh Ji Bahadar said smilingly that he had broken relation with his body, that's why he did not feel pain. This is really a very high stage to experience.

They chopped off the wrist of Bhai Mani Singh Ji but he invited them to chop off his phlenges. He had broken relation with his body. Only

the body feels pain. One can experience it at dawn at the time of getting off from the bed. Our mind compels us to sleep for a while or to avoid bathing. At that time be determined that you are not a body. Just as the box of sweets is different from sweets itself. Sheath is to cover the sword. The important thing is the sword. Sweets will fill your empty stomach, not the box. Similarly the ornament is valuable, not its box:

ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥

(ਅੰਗ ੪੪੧)

All the martyred Sikhs were great. They got their bodies cut into pieces with ease. It is really a sublime stage. Consider yourself to be a spiritual flame rather than a body, especially before bathing at dawn. Our soul is a part of God. Guru Amar Das Ji says such sublime souls become 'Gurmukhs' and a Gurmukh is never too old. This is something inexplicable:

ਸਤਿਗੁਰ ਮੈ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤੋਰ ॥

(ਅੰਗ ੧੧੯੫)

All of you please say 'Satnam Sri Waheguru Ji' in fond memory of Dhan Sri Guru Amar Das Ji.

I have experienced it myself. Whenever you feel lazy, think you are not a body. Thus you will develop control. Guru Amar Das Ji has blessed us with a great thing. Let's see if we have that blessing or not. That blessing is- devotion. We all know that water was available at Khadur Sahib or the water was of bad quality there. Other Sikhs used to bathe there. It was only out of devotion that He would go to fetch water for His Guru from the river Beas. Sometimes we have to find means to serve the Guru. He used to walk in reverse order to avoid showing His back to the Guru. He would beg to His Guru at every turn. It's sheer devotion. Let's find what's devotion?

Baba Ji made me serve at Dehradun on Friday and Saturday. Members of the management committee of Gurdwara Singh Sabha told that the Gurdwara is known as the main Gurdwara at Dehradun. Some 40 to 45 years ago the then management members met Baba Isher Singh Ji and requested to render keertan service at Gurdwara Sahib at Dehradun. Baba Ji asked for donation. He did not ask for money. He only asked them not to keep Dhan-Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji in an almirah, rather start keeping the scripture on a bed at night. So Baba Ji was fully devoted. He was above the influence of money. He promised to visit the Gurdwara, on the condition that there should be a proper bed for the Guru. Thus the devoted soul did not ask for money etc. This is sheer devotion, over and above the influence of worldly things.

To be continued...

By- Bhai Pal Singh

Which are the Ten Sins?
ਦਸ ਪਾਪ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

Scholars have prepared a list of ten sins- out of which 3 are committed by body, 4 sins are committed by misusing language and 3 are products of evil mind. With the blessings of the Almighty, Bhai Pal Singh Ji has made a very good effort to start this series- **which are the Ten Sins?** In the previous issues you have already read about 3 sins that are committed by body, 4 sins that are committed by using foul language and 2 sins that are brain children of evil mind. Now in this issue, let's read about **the tenth sin- i.e. 'greed to usurp/acquire wealth/money of others'.**

In order to continue, do study the previous issue :

Once a greedy man befriended a rich man in order to rogue him. He made false promises to the rich man and offered him partnership so that both of them might earn rich dividends:

ਸਾਕਤ ਸੁਆਨ ਕਹੀਅਹਿ ਬਹੁ ਲੋਭੀ
ਬਹੁ ਦੁਰਮਤਿ ਮੈਲੁ ਭਰੀਜੈ ॥
ਆਪਨ ਸੁਆਇ ਕਰਹਿ ਬਹੁ ਬਾਤਾ
ਤਿਨਾ ਕਾ ਵਿਸਾਹੁ ਕਿਆ ਕੀਜੈ ॥

(ਅੰਗ ੧੩੨੬)

The man accepted his offer as he too wanted to become rich. Both of them went on a business trip to another city. They made huge profits there. They had a lot of money with them, when they were coming back to their city. The greedy man was thinking to rob his partner of all his money. They were passing through a jungle. On the way, they saw a well. The greedy man asked his friend to check the level of water in the well. As the businessman was looking in the well, the greedy man pushed him into the well and ran away with all the money. After running for some time, he stopped at a place to count the money:

ਲੋਭੀ ਅਨਦੁ ਕਰੈ ਪੇਖਿ ਧਨਾ ॥

(ਅੰਗ ੧੯੮)

Suddenly a gang of decoits came there. They looted all the money and killed the greedy man. Those who rob others, get immense sufferings in life:

ਅੰਤਰਿ ਲੋਭੁ ਮਨਿ ਮੈਲੈ ਮਲੁ ਲਾਏ ॥
ਮੈਲੇ ਕਰਮ ਕਰੇ ਦੁਖੁ ਪਾਏ ॥
ਕੂੜੋ ਕੂੜੁ ਕਰੇ ਵਾਪਾਰਾ
ਕੂੜੁ ਬੋਲਿ ਦੁਖੁ ਪਾਇਦਾ ॥੧੨॥

(ਅੰਗ ੧੦੬੨)

A sick man had been on bed for a long time. He used to pray to God to make him well/healthy soon. He wanted to earn money himself by working hard and donate 10% of what he would earn. His prayer was answered. A quack treated him and he got well. He started earning and saving money. In order to save money, he started having one square meal daily. He started amassing wealth by dishonest means. He befriended the king and became his minister. He became so corrupt and money-minded that he got the king killed and himself became the king. He had developed a strong greed to grab wealth of others:

ਸਹਸ ਖਟੇ ਲਖ ਕਉ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥
ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨ ਆਵੈ ਮਾਇਆ ਪਾਛੈ ਪਾਵੈ ॥

(ਅੰਗ ੨੭੮)

He decided to attack the neighbouring kingdom so that he might amass huge wealth and property. He attacked the neighbouring kingdom. The other king fought very bravely and killed the greedy king and captured his kingdom also.

Satguru Ji says in His Baani- what's the use of becoming a king and grabbing others' wealth? God takes back all such wealth and gives it to someone else. None is able to take wealth along at the time of death:

ਭੂਪਤਿ ਹੋਇ ਕੈ ਰਾਜੁ ਕਮਾਇਆ ॥
ਕਰਿ ਕਰਿ ਅਨਰਥ ਵਿਹਾਝੀ ਮਾਇਆ ॥
ਸੰਚਤ ਸੰਚਤ ਥੈਲੀ ਕੀਨ੍ਹੀ ॥
ਪ੍ਰਭਿ ਉਸ ਤੇ ਡਾਰਿ ਅਵਰ ਕਉ ਦੀਨ੍ਹੀ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੩੯੧)

One who sustains an evil desire to grab wealth of others, is always grieved. When the family members of Sri Guru Gobind Singh Ji got separated on the banks of river Sarsa, Gangu, the cook, took Mother Gujjar Kaur Ji and the two younger sons of Guru Ji to his own village-kheri. Greed aroused in Gangu to see the bag of gold coins in the possession of Mother Gujjar Kaur Ji. He asked his wife to poison them all at dinner but his wife asked him to hatch some other conspiracy as it was the most heinous sin.

At mid-night, Gangu stole the bag full of gold coins and then started yelling, "thief! thief!" At this Mother Gujjar Kaur Ji asked Gangu not to make a noise, as she knew that it was not any thief but Gangu who had stolen the bag. She said that she would give him more gold, but he should not make a noise. But a greedy person does not see others' reason. Gangu got them arrested by Mugal soldiers and received prize money. Guru Ji says faces of such greedy persons are blackened in this world and the other world.

ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨ੍ ਲੋਭੀਆਂ ਜਾਸਨਿ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇ ॥

(ਅੰਗ ੧੪੧੭)

Some grab others' wealth to satisfy their greed but even then their lust for acquiring more wealth is not satisfied:

ਹਿਰਹਿ ਪਰ ਦਰਬੁ ਉਦਰ ਕੈ ਤਾਈ॥
ਅਗਨਿ ਨ ਨਿਵਰੈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨ ਬੁਝਾਈ॥

(ਅੰਗ ੨੯੮)

Once Sri Guru Arjan Dev Ji was sitting among the sangat. After the completion of Asa Ji Ki Vaar, Guru Ji sermoned that man comes bare-bodied to this world and goes bare-bodied. He dies empty handed. He indulges in falsehood, hankers after worldly things but dies empty handed. Whole of his life is wasted away. After the sermon was over, some new sangat- the first timers, introduced themselves. There was a Sikh among them, named-Bohra. When Bohra bowed his head at Guru Ji's feet, Guru Arjan Dev Ji asked from where he had come and what did he do, whether he earned his living in an honest way or not.

Bhai Bohra had just listened to Guru Ji's sermon. So he started speaking the truth. He confessed that he had even deceived his friends and relatives. He confessed that he had not come to Guru Ji for sermon but to know other Sikhs. He would tell them about his business of manufacturing ornaments. He would earn more money in dishonest ways, thus nobody would doubt him.

Guru Ji was very happy to know his truth and asked what his plan was for future. Bohra requested Guru Ji to forgive him and bless him as well. He promised that he won't indulge in evil acts again.

At his request, Guru Ji put His hand on the head of Bohra and said, "O, Sikh! Do recite Naam, study Baani and listen to Gurbani daily." Worldly goods are false, so we should not hanker after worldly goods. As we cannot take along such things with us after dealth, so we should not indulge in dishonest ways and commit sins to amass such worldly goods.

Bohra became a good Sikh of the Guru. Bhai Gurdas Ji says that he is a sacrifice unto those who do not touch others' things:

ਹਉਂ ਤਿਸ ਘੋਲ ਘੁਮਾਇਆ ਪਰ ਦਰਬੇ ਨੂੰ ਹਥ ਨ ਲਾਵੈ।

(ਵਾਰ : ੧੨-੪)

Once a magistrate came to have 'darshan' of Baba Karam Singh Ji of Hoti Mardaan Wale. He had taken bribe of Rs. one lakh from five murderers and acquitted them of murder charges. During nights, he would feel afraid, so he decided to donate some of the bribe money. He thought that by doing so, he would be able to save himself from punishment after death.

He offered ten thousand rupees at Baba Ji's Deewan (congregation).

But Baba Ji did not pay any attention to his money. A woman offered a 5 paisa coin and Baba Ji blessed her with a series of blessings. The magistrate felt humiliated and said in anger that his amount of ten thousand rupees was not touched by Baba Ji, whereas he started blessing the woman who had offered just a five paisa coin.

Baba Ji explained to the magistrate that hers was the hard earned money, that's why her offering had been honoured. When the magistrate heard of hard earned money, he started trembling. Baba Ji said that his money (black money) won't be accepted. The haughty magistrate asked what wrong was there in the money offered by him. At this Baba Ji said if he was hell bent upon knowing the truth then he should listen, "You have acquitted five murderers after taking bribe of Rs. 1 Lakh. And now you have come to donate Rs. ten thousand out of Rs. one lakh. It we use this black money to feed saints and other bards of Gurughar, then how would they sing the hymns of Gurbani with true mind. All sinners will be ultimately punished at the time of death."

ਲੈ ਕੈ ਵਢੀ ਦੇਨਿ ਉਗਾਹੀ
ਦੁਰਮਤਿ ਕਾ ਗਲਿ ਫਾਹਾ ਹੇ ॥੩॥

(ਅੰਗ ੧੦੩੨)

So those who think that they can convert their black money into white and turn their sins into virtues by donating some portion of their black money, are absolutely wrong.

ਮਾਰਣ ਪਾਹਿ ਹਰਾਮ ਮਹਿ ਹੋਇ ਹਲਾਲੁ ਨ ਜਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਗਲੀ ਕੂੜੀਈ ਕੂੜੋ ਪਲੈ ਪਾਇ ॥੨॥

(ਅੰਗ ੧੪੧)

The whole scene of getting punished by messengers of death appeared before the eyes of the magistrate. He felt as if the relatives of the deceased persons were cursing him. He caught hold of the feet of Baba Ji out of fear and requested to have mercy on him.

Baba Ji advised him not to accept bribe in future and ensure justice is meted out to everyone, thus he would be blessed by God. Baba Ji advised him to take back the donation money. He took back the money and gave all the bribe money to the relatives of the deceased persons.

Sajjan, the rogue was a gentle and noble person earlier. He used to manage an inn for the travellers. Slowly people started trusting him and they would keep/deposit their ornaments of gold and silver with him, for the night. At the time of departure in the morning, they would take back their ornaments. Sajjan developed greed for the ornaments of others. He thought of robbing people with help of

his comrades. They started killing travellers and looting their gold and silver.

One day Guru Nanak Dev Ji and Mardana started from Talwandi and stopped at the outskirts of the town of Tulambha. Bhai Mardana Ji visited Tulambha in order to have some eatables. There he discovered the inn of Sajjan.

Sajjan asked Mardana Ji who his Master was. Mardana Ji said that his Master was the owner of the three worlds. Sajjan thought Mardana was a servant of a very rich man. He took Mardana inside the inn and tied him in a room. Mardana Ji remembered Guru Ji and Guru Nanak Dev Ji reached there in an instant. Guru Ji looked at the richly dressed Sajjan and asked if he had seen His comrade.

Sajjan said, "Nobody has come here. If you think so, you can search the inn." Guru Ji asked Bhai Bala Ji to go inside and bring Mardana Ji. Bhai Bala Ji went inside and untied Mardana Ji and brought him out. Mardana Ji fell at the feet of Guru Nanak Dev Ji and said that he could not recognise the real character of Sajjan from his outer personality and dress. He was a sinner and rogue. He would serve his guests first and then rob them of their valuables. At this Guru Nanak Dev Ji composed a hymn:

ਉਜਲੁ ਕੈਹਾ ਚਿਲਕਣਾ ਘੋਟਿਮ ਕਾਲੜੀ ਮਸੁ ॥
ਧੋਤਿਆ ਜੂਠਿ ਨ ਉਤਰੈ ਜੇ ਸਉ ਧੋਵਾ ਤਿਸੁ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੭੨੯)

It means- the utensil made of Kansa (a metal) appears to be shining but it produces black ash when rubbed. It keeps producing black soot (impurity) even if it is washed a hundred times. Sajjan was compared to a utensil made of 'Kansa' (a metal). Sajjan appeared to be a noble person from his outer personality but he was an evil soul, he had many vices. Guru Nanak Dev Ji says that usurping wealth of others is like eating beef for the Hindus and like eating pork for the Muslims.

So we should pray to Waheguru to eradicate desires of all kinds from our minds. For eradication of desires, we should do 'Simran'. Those who recite 'Naam', lose lust for desires and get spiritual contentment.

ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬੁਝੈ ॥

(ਅੰਗ ੨੬੩)

ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬੁਝੈ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਮਿ ॥
ਮਹਾ ਸੰਤੋਖੁ ਹੋਵੈ ਗੁਰ ਬਚਨੀ
ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਲਾਗੈ ਪੂਰਨ ਧਿਆਨੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਅੰਗ ੬੮੨)

ਹੇ ਰਸਨਾ ਜਪਿ ਗੋਬਿੰਦੋ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਜਪਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜਾਏ ਰਾਮ ॥

(ਅੰਗ ੫੪੧)

English Translation : Varinder Singh
Principal, O.H.S. Govt. Sen. Sec. School,
Timmowal, Sri Amritsar Sahib

ਲਿਖਣ ਭਗਤੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਗਮ

1. ਬੱਚੀ ਗੁਰਹੇਤ ਕੌਰ ਤੇ ਬੱਚੀ ਜਪਲੀਨ ਕੌਰ ਗੁਣਵੰਤੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, 2. ਬੱਚੀ ਬਲਸਿਰਤ ਕੌਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹੋਈ, 3. ਬੱਚਾ ਗੁਰਅਸੀਸ ਸਿੰਘ ਭੱਟਾ ਦੇ ਸਵੱਈਏ ਸਰਵਣ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ, 4. ਬੱਚੀ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਦਾਲ ਨੂੰ ਕਲਰ ਕਰਕੇ, ਕਣਕ ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਨਾਲ, ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ, ਸਿੱਪੀਆਂ ਨਾਲ ਤੇ ਕਢਾਈ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲਿਖਿਆ, 5. ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ, 6. ਸਟੇਜ ਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਟਲ, ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ (ਪੰਮਾ ਭੈਣ ਜੀ), ਭਾਈ ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੋਗਾ, 7. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, 8. ਮੌਕੇ ਤੇ ਬੱਚੇ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦਾ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 9. ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਟਰੱਸਟ ਵਿਖੇ ਨਵੀਂ ਲੱਗੀ ਲਿਫਟ ਦੀ ਸ਼ੁਭ ਅਰੰਭਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਚਾਦਰ ਲਿਖਣ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

400 ਵੱਡੇ ਇਨਾਮ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 1 ਐਕਟਿਵਾ, 9 TAB, 9 LED, 9 ਹਰਮੋਨੀਅਮ, 372 ਸਾਈਕਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਵੰਡੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲਿਖਣ ਭਗਤੀ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਟਰੱਸਟ ਵਿਖੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਇਨਾਮਾਂ ਵਿੱਚ 1 ਐਕਟਿਵਾ, 372 ਸਾਈਕਲ, 9 TAB, 9 LED ਤੇ 9 ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਵੰਡਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਗੋਲਡੀ), ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ (ਪੰਮਾ ਭੈਣ ਜੀ), ਭਾਈ ਤਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਨਿੱਕੂ), ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਡੀ.ਸੀ.) ਭਾਈ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਗੋਗਾ), ਭਾਈ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਭੋਲੂ), ਭਾਈ ਕਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਾਲੇ), ਭਾਈ ਕੰਵਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਗਾਂਧੀ), ਕੋਮਲ ਵੀਰ ਜੀ, ਗਗਨ ਵੀਰ ਜੀ, ਗੋਰਾ ਵੀਰ ਜੀ ਤੇ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਕਾਕਾ)।

ਕੇਵਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ

ਲਿਖਣ ਭਗਤੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਗਮ

ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਟਰੱਸਟ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਰੋਡ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ 5 ਮਈ 2022 ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਕਨੇਡਾ, ਦੁਬਈ, ਗਰੀਸ, ਇਟਲੀ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਫਿਲਪੀਨਜ਼, ਯੂਕੇ ਆਦਿ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ 9 ਵੱਡੇ ਇਨਾਮ ਕੱਢੇ ਗਏ।

MOTHER KAULAN JI WELFARE CENTER USA

(Admn. Jyoti Dara) jyotidara@yahoo.com

MOTHER KAULAN JI NISHKAAM WELFARE CENTER USA

(Admn. Malinder K Bhan) malinderkbhan@gmail.com

Contact No.: 301 653 3800, 510-289-3708

9 ਵੱਡੇ ਇਨਾਮ

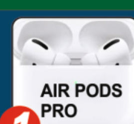

1 AIR PODS PRO

1 MACBOOK AIR

1 100 $ (US DOLLARS) GIFT CARD

1 I PAD

5 50 $ (US DOLLARS) GIFT CARDS